

Essi Sainio

Huippu-urheilu sosionomin työkent- tänä

”Ehkä tämänkin keskustelun myötä huomaa sen, että kuinka tärkeä sellainen olisi urheilussa.”

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Sosiaalialan tutkinto-ohjelma

Sosionomi AMK

Opinnäytetyö

18.8.2024

Tiivistelmä

Tekijä(t):	Essi Sainio
Otsikko:	Huippu-urheilu sosionomin työkenttänä
Sivumäärä:	34 sivua + 4 liitettä
Aika:	18.8.2024
Tutkinto:	Sosionomi AMK
Tutkinto-ohjelma:	Sosiaalialan tutkinto-ohjelma
Ohjaaja(t):	Taina Valkeapää

Tämä opinnäytetyö käsittelee aihetta huippu-urheilu sosionomin työkenttänä. Tutkimuksen on tarkoitus selvittää Suomessa kausina 2019–2023 pelanneiden henkilöiden uran aikana esiintyviä tuen tarpeita, sekä näkemyksiä siitä, kokevatko he sosionomin tarjoaman tuen ja ohjauksen hyödyllisenä tukena urheilu-uran aikana. Kansallinen Liiga on Suomen naisten jalkapallon pääsarja ja tämän opinnäytetyön työelämäkumppani. Kansallisen Liigan tavoite on kehittää modernia huippujalkapalloa.

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena ja aineisto kerättiin teemahaastattelumenetelmällä. Tutkimukseen osallistui neljä Suomessa pääsarjatasolla kausina 2019–2023 pelannutta henkilöä. Haastatteluiden analysointiin on käytetty sisällön analyysiä.

Haastateltavat kokevat, että sosionomin integroiminen naisten pääsarjatason seuroihin olisi hyödyllinen. Tuen tarpeet ovat moninaiset ja vaihtelevat henkilöiden välillä. Eri-tyistä tukea kaivataan arjen kokonaisuuden hallintaan erityisesti silloin, kun pelaamisesta saatava korvaus ei riitä arjen menojen kattamiseen. Lisäksi tutkimus osoittaa sen, että pelaajia tulee tukea paremmin urasiirtymiä ennen, niiden aikana ja myös niiden jälkeen. Yhteiskunnallisesti haastateltavat kokevat harjoittavansa hyvin epävaakaata ammattia, jossa puutteita löytyy niin palkkatasolla, kuin myös sosiaaliturvan sektorilla.

Tutkimus antoi myös mahdollisuuden pohtia Sosionomi AMK -tutkinnon mahdollisuutta varteenotettavana urapolkuna sellaisille urheilijoille, jotka haluat olla uransa jälkeen edelleen urheilun parissa, mutta eivät näe itseään esimerkiksi johtoasemassa tai valmentajana. Tutkimuksesta käy myös ilmi, että huippu-urheilun parissa työskentelevän sosionomin on ymmärrettävä urheilun kulttuuria ja kasvettava siihen, ymmärtääkseen parhaalla mahdollisella tavalla urheilijoiden erityisyyttä, tarpeita ja haasteita.

Opinnäytetyön tuloksia voidaan hyödyntää Kansallisen Liigan kehittämisessä ja sen avulla pyritään avaamaan keskustelua naisten jalkapallon kehityksestä, sekä tarjoamaan uusia näkökulmia sosiaalityön ja huippu-urheilun yhdistämisestä.

Avainsanat: huippu-urheilu, sosionomi, sosiaalityö, kansallinen liiga

---

Tämän opinnäytetyön alkuperä on tarkastettu Turnitin Originality Check -ohjelmalla.

Abstract

Author(s): Essi Sainio
Title: Elite sport as a field of work for the social service worker
Number of Pages: 34 pages + 4 appendices
Date: 18 August 2024

Degree: Bachelor of Social Services
Degree Programme: Social Services
Instructor(s): Taina Valkeapää

This thesis deals with the topic of elite sport as a field of work for a social service professional. The aim of the study was to find out the views of people who played in Finland in the 2019–2023 seasons on whether they perceive the professional skills of a social service professional as useful support during their sporting careers. Kansallinen Liiga is the main league for women's football in Finland and the working life partner of this thesis. The aim of Kansallinen Liiga is to develop modern top-class football.

The thesis was conducted as a qualitative study, and the data were collected using a thematic interview method. Four people who had played in the highest level of Finnish women's football in the 2019–2023 seasons took part in the study. Content analysis was used to analyze the interviews.

The interviewees felt that the integration of social service professionals in women's main league clubs would be beneficial. Support needs are diverse and vary between individuals. Support is needed to manage everyday life, especially when the income from playing is not sufficient to cover everyday expenses. The research also shows that players need better support before, during, and after career transitions. At the societal level, the interviewees perceive their profession to be very unstable, with shortcomings both in terms of wages and social security.

The study also offered an opportunity to reflect on the possibility of a Bachelor of Social Services degree as a viable careers path for athletes who want to be involved in sport after their career. The study also shows that a social service professional working in elite sport needs to understand and grow into the culture of sport to best understand the specificity, needs, and challenges of athletes.

The results of this thesis can be used to develop the Kansallinen Liiga, with the aim of launching debate on the development of women's football and providing new perspectives on the integration of social work and elite sport.

Keywords: elite sport, Kansallinen Liiga, social services, social service professionals

---

The originality of this thesis has been checked using Turnitin Originality Check service.

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Työelämäkumppani	2
2.1	Kansallinen Liiga	2
3	Kenestä me puhumme?	4
3.1	Huippu-urheilu	4
3.2	Urheilija-identiteetti	4
3.3	Urheilijan sosiaaliturva	6
3.4	Urheilun sosiaalityö	7
3.5	Aiempi tutkittu tieto	7
4	Sosionomin rooli huippu-urheilussa	12
4.1	Sosiaalialan arvot ja etiikka sekä siirrettävyys huippu-urheilun kontekstiin	13
5	Tutkimuksen toteutus	15
5.1	Tutkimuksen tavoite	15
5.2	Tutkimusmenetelmä ja aineistonkeruumenetelmä	16
5.3	Luotettavuus ja eettisyys	17
6	Toteutus	18
7	Tulokset	19
7.1	Tukea ja neuvontaa arjen suunnittelussa	19
7.2	Joku neutraali tyyppi	21
7.3	Urheilijana osana yhteiskuntaa	24
7.4	Ura siirtymä	24
7.5	Sosionomi-koulutus urapolkuna urheilijoille	26
8	Johtopäätökset	27
9	Pohdinta	31
	Lähteet	33
	Liitteet	
	Liite 1. Haastattelulomake	

1 Johdanto

Tarkastelen tässä opinnäytetyössä Suomen naisten jalkapallon pääsarjassa kausina 2019–2024 pelanneiden näkemyksiä siitä, kokevatko he sosionomi AMK-koulutuksen tuottaman osaamisen integroimisen osaksi joukkueen toimintaa tarpeelliseksi ja hyödylliseksi. Viime vuosien aikana urheilijoiden hyvinvointi on ollut vahvasti esillä suomalaisessa mediassa. Hyvinvoinnin riskitekijöitä on alettu tunnistamaan paremmin, sekä käsitys urheilijan erityisyydestä on vahvistunut ja tietous lisääntynyt. Huippu-urheilijoilla on ympäristössään paljon hyvinvoinnin ongelmille altistavia tekijöitä: loukkaantumiset, mahdolliset ongelmalliset työsuhteet valmentajiin ja joukkuekavereihin, lyhyiden työsuhteiden aiheuttama stressi, huoli seuraavasta työpaikasta, yleisön, fanien ja myös sosiaalisen median aiheuttama paine. Lisäksi urheileminen huipputasolla on aikaa vievää, se vaatii myös suunnitelmallista luopumista muista asioista. Urheilijoiden tuen tarpeet ovat samanlaisia, kuin muillakin ihmisillä. Yhdysvalloissa tehdyissä tutkimuksissa sosiaalialan ammattilaisten tarve urheilussa tunnistetaan vahvasti. The National Alliance of Social Workers in Sport on ainoa kansainvälinen toimija maailmassa, joka hyödyntää sosiaalialan ammattilaisten ainutlaatuista osaamista, arvoja ja etiikkaa, sekä vastaa samalla urheilijoiden ja urheiluyhteisön ammattilaisten tarpeisiin urheilun kontekstissa. Yhdysvalloissa aiheesta on kirjoitettu sosiaalityön näkökulmasta, mutta sosionomi AMK-koulutus tuottaa varteenotettavaa osaamista ja kehittää ammattilaisen ammattietiikka urheilusosiaalityön toteuttamiseen.

Naisten jalkapallo on kasvava ja vaikutusvaltainen laji. Sen globaali kehitys on huomattavaa. Samalla kun seurat kehittyvät taloudellisesti ja tätä myötä muuttuvat yhä enemmän vakavasti otettaviksi työyhteisöiksi, on tärkeää kiinnittää huomiota myös urheilijoiden hyvinvointiin ja heille tarjottaviin palveluihin. Huippu-urheilu on paljon muutakin kuin ainoastaan pelit, kilpailut ja harjoitukset. Se muodostaa olennaisen osan yhteiskuntaamme ja kulttuuriamme. Urheilu on kiinteä osa laajempaa yhteiskunnallista ja kulttuurista taustaa, jossa elämme. Sen vaikutukset ulottuvat syvälle yhteiskunnan rakenteisiin ja kulttuuriin, heijastaen laajempaa todellisuutta poliittisella, sosiaalisella ja kulttuurisella tasolla (Jokisipilä. 2022: 10). Lisäksi urheilu-ura on lyhyehkö ajanjakso elämässä, jonka aikana tulisi itse urasta saada mahdollisimman paljon irti, sekä samalla kasvaa osaksi yhteiskuntaa ja siinä aktiiviseksi subjektiksi.

Urheilu kanavoi positiivista kansallistunnetta, herättää tunteita ja luo yhteisöllisyyttä. Urheilijoille on itsestänselvyys pyrkiä parhaaseensa ja he myös toimivat esimerkkinä koko yhteiskunnalle. Urheilu työllistää ja luo taloutta, liikuttaa kansalaisia ja viihdyttää. Naisten jalkapallon globaali kasvu on ollut viimeisten 10 vuoden aikana merkittävää. Naisten jalkapallo ei ole koskaan ollut paremmassa asemassa yhteiskunnallisesti, kuin se nyt on. Peli kehittyy jatkuvasti kaikkialla, olipa kyse sitten osallistuvien naisten ja tyttöjen määrästä, ammattitaidosta tai kaupallisista tuloista. Globaali kasvu on johtanut siihen, että historiaa kirjoitetaan uudelleen ja yhä useammat naiset ja tytöt voivat nähdä uran jalkapallon parissa varteenotettavana urapolkuna joko kentällä tai sen ulkopuolella (FIFA Women's football: Member associations survey report 2023: 2.) FIFAn (The Fédération internationale de football association) kyselytutkimuksen mukaan naisten jalkapallostrategian kolme keskeistä tavoitetta ovat osallistumisen lisääminen, kaupallisen arvon lisääminen ja perusteiden luominen.

2 Työelämäkumppani

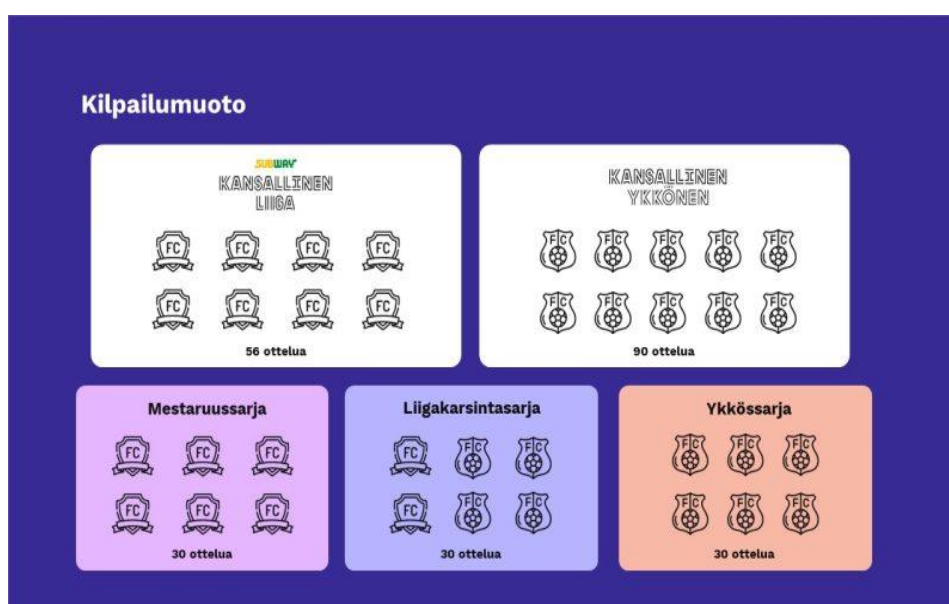
2.1 Kansallinen Liiga

Naisten jalkapallon globaali kasvu, strategia sekä tavoitteet ovat jokaiselle lajin parissa toimineelle varmasti tervetullut, odotettu ja erittäin positiivinen asia. Vuoden 2024 Huhtikuussa Kansallinen Liiga lanseerasi Sosiaalinen vastuu -ohjelman, minkä tavoitteena on luoda jokaiselle mahdollisuus toteuttaa itseään ja tavoitella unelmiaan yhdenvertaisista lähtökohdista, sekä huomioida pelaajien kokonaisvaltainen kehitys, urheilullisten saavutusten ohella. Ohjelmalla pyritään edistämään jalkapallon mahdollisuuksia tehdä hyvää niin yksilölle kuin myös koko Suomelle turvallisella pohjalla (Kansallinen Liiga.) Urheilijoiden ammatinedistämissätiö (URA) edistää urheilijoiden ammattiin valmistumista ja pyrkii turvaamaan aktiiviuransa päättäneiden urheilijoiden koulutusta jakamalla vuosittain apurahoja (Olympiakomitea). Tiedonhakuni perusteella huippu-urheilun kokonaisuudesta ainakin seuratasolla puuttuu toistaiseksi työkenttä, joka hyödyntäisi sosiaalialan ammattilaisen osaamista ja jonka avulla tuki ja neuvonta vietäisiin osaksi urheilijan arkea tukemaan urheilijan kasvua ja kehitystä ihmisenä ja yhteiskunnan jäsenenä niin, ettei keskiössä ja tavoitteena ole ainoastaan urheilijan suorituskyvyn parantaminen tai lajitaitojen kehittyminen

Kansallinen Liiga on opinnäytetyön työelämäkumppani. Se on jalkapallon korkein naisten sarjataso Suomessa. Naisten jalkapallon pääsarja nimettiin Kansalliseksi Liigaksi

vuonna 2020 osana uutta ”modernia huippu-urheilua” -strategiaa. Toimintaa ohjaavat arvot määritettiin uuden strategian myötä ja nimenmuutos – naisetuliitteen poistaminen – oli kannanotto yhdenvertaisuuden puolesta. Strategiaa ohjaavat arvot ovat ihmisten samanarvoisuus, työnteon kautta tavoiteltava kilpailullinen menestys sekä uskallus ja rohkeus toimia esikuvina ja edelläkävijöinä. Nimen ja identiteetin on tarkoitus luotsata kulttuurin muutosta, sekä edistää samanarvoisempaa urheilumaailmaa ja yhteiskuntaa. Kansallisen Liigan markkinointinimenä käytetään nimeä Subway Kansallinen Liiga.

Sarja pelataan vielä kaudella 2024 10 joukkueen sarjana, mutta kaudelle 2025 Kansallinen Liiga uudistuu, jolloin kauden 2024 päätteeksi sarjasta putoaa kolme joukkuetta sarjaporrasta alemmas ja yksi joukkue nousee pääsarjaan. Kansallinen Liiga sekä toiseksi korkein sarjataso Naisten Ykkönen muodostavat näin kaudesta 2025 alkaen Kansallinen-kokonaisuuden, jolloin Kansallisessa Liigassa pelaa 8 joukkuetta ja Kansallisessa Ykkösessä taistellaan sarjanoususta 10 joukkueen voimin. Uudistus on osa huippuseurojen kehitysohjelmaa, jonka tavoitteena on vauhdittaa naisten seurajoukkueiden kaupallista, urheilullista ja taloudellista kehitystä. Uudistuksen takia jo kaudella 2024 sarjoista nousee ja pudotaan kauden 2025 sarjojen mukaisesti. Kaudella 2024 Kansallisesta Liigasta jatkaa Haastajasarjaan (alempaan jatkosarjaan) jatkaa poikkeuksellisesti kuusi joukkuetta nykyisen neljän joukkueen sijaan. Haastajasarjan kolme heikointa putoaa suoraan. Naisten Ykkösen paras joukkue kaudella 2024 nousee suoraan Kansalliseen Liigaan kaudeksi 2025.

Kuva 1. Sarjaudistuksen kilpailumuoto

3 Kenestä me puhumme?

3.1 Huippu-urheilu

Huippu-urheilu on urheilua, jonka tavoitteena on parhaat mahdolliset tulokset ja arvostetuimmat saavutukset (Raevuori 2005: 68). Tämä määritelmä ei pidä sisällään niitä keinoja, joilla parhaita mahdollisia tuloksia saavutetaan. Urana ja ammattina huippu-urheilu on vaativa ajanjakso elämässä. Se vaatii kovaa harjoittelua ja korkeaa osaamisen tasoa, sillä vain menestyksellä ja huippusuorituksilla on merkitystä. Ammattiurana urheilu on myös yksi vaativimpia ja epävarmimpia, sillä urheilija ei voi olla varma siitä, että pääsee huipulle (Heinilä, 1998: 160). Huippu-urheilua ei voi erottaa muusta yhteiskunnasta, sillä se vaikuttaa koko yhteiskuntaan. Se tuottaa iloa ja hyötyä niin yhteiskunnalle kuin yksilöillekin (Olympiakomitea.) Huippu-urheilu on perusteltua; Huippu-urheilija kohtaa siis vaatimuksia niin urheilun sisältä, kuin myös ulkopuolelta. On todettava, että huippu-urheilun määritelmä ei pidä sisällään sitä, saako siitä korvausta vai ei. Urheilija voi olla huippu-urheilija myös silloin, kun hän ei urheilemisesta saa korvausta

3.2 Urheilija-identiteetti

Urheilijana oleminen on moninaista ja urheilijaan kohdistuu paljon erilaisia vaatimuksia, paineita ja he altistuvat myös riskitekijöille. Tällaisia ovat esimerkiksi kilpailutilanteisiin liittyvä stressi, julkisuuteen yleisesti ja sosiaalisen median kautta liittyvät paineet, urheilujoukkueiden dynamiikka, tukiverkon heikkous sekä mahdollinen urheilu-uran päättävä vammautuminen (Fletcher & Wagstaff 2009). Toisaalta taas urheilulla on todettu olevan positiivisia vaikutuksia yksilöön. Urheilu voi parantaa yksilön kehitystä, luonnetta, ja resilienssiä eli kykyä selvitä arjen haasteista, stressistä tai muutoksista huolimatta (Moore & Gummelt 2019.) Joukkue puolestaan voi olla lapsen tai nuoren ensimmäinen yhteisö, jossa hän alkaa tavoitteellisesti tekemään töitä päämäärän saavuttamiseksi, myöhemmin aikuisena se voi olla yhteisö, jossa viettää suurimman osan arjestaan. Joukkueessa voi kokea yhteenkuuluvuuden tunnetta, oppia ja harjoitella tiimityöskentelyn taitoja, muiden kunnioitusta, päätöksentekoa, esteiden voittamista, kurinalaisuutta, vastuullisuutta, myötätuntoa, tasa-arvoisuuden ymmärtämistä ja syrjinnän välttämistä. Joukkueurheilu mahdollistaa myös erilaisissa rooleissa olemisen ja niiden harjoittamisen. Joukkueen

nuorimpana olemisen ja joukkueen kokeneen urheilijan roolit eroavat toisistaan merkittävästi esimerkiksi tuloksellisten odotusten ja vastuun suhteen, esimerkin näyttämisen sekä ryhädynamiikan edistämisen suhteen. Positiiviset, yksilön kasvuun ja kehitykseen ihmisenä liittyvät asiat tapahtuvat osin ympäristön mahdollistamana, yksilön ja ympäristön vuorovaikutuksessa, ilman ohjausta. Toisaalta kuitenkin, jotta ne voivat tapahtua, on pystyttävä luomaan toiminnalle sellaiset raamit ja ympäristö, jossa kasvua ja kehitystä ihmisenä voi tapahtua. Eli voidaan puhua kasvatuksesta, jolla tässä tapauksessa tarkoitetaan pyrkimystä kasvuprosessin tukemiseen. Kasvaminen nähdään siis sivistymisenä, sosialisatona ja identiteetin rakentumisena, kun taas kasvatus näiden prosessien tukemisena (Nivala & Ryyänen 2019: 18).

Moore ja Gummelt esittelevät Brewerin, Van Raalten ja Linderin määritelmän urheilijan identiteetistä "asteeksi, jolla yksilö samaistuu urheilijan rooliin". Urheilijan identiteetti ymmärretään siten, miten urheilijat, erityisesti korkeakoulu- ja ammattilaistasolla, rakentavat käsityksen itsestään suhteessa urheiluun osallistumiseen liittyviin tunteisiin ja käyttäytymiseen (Moore & Gummelt 2019: 19). Urheilijan identiteettiä mitataan usein urheilijan identiteetin mitta-asteikolla The Athletic Identity Measurement Scale (AIMS). Tällä asteikolla tutkitaan urheilijan identiteettiä tutkimalla a) urheilijan tavoitteita, jotka liittyvät urheiluun, b) urheilijan tukiverkoston monimuotoisuutta (esim. urheilijan tukiverkostot verrattuna muihin tukiverkostoihin), c) urheilun tärkeyttä urheilijan elämässä, d) urheilijan urheiluun käyttämää aikaa verrattuna muihin elämänalueisiin ja e) urheilusuorituksen vaikutusta urheilijan tunteisiin ja itsetuntoon. Monella urheilijalla identiteetti rakentuu vahvasti urheilun ehdoilla ja käsitys itsestä määrittyy urheilun ja urheilemisen kautta. On selvää, että ammattimaisesti urheileva tarvitsee vahvaa urheilijaidentiteettiä, mutta liiaksi urheiluun pohjautuva identiteetti voi johtaa elämän muiden asioiden, kuten perhe, ystävät, työ, koulu, laiminlyömiseen (Moore & Gummelt 2019: 20).

Liian vahva urheilijan identiteetti voi johtaa liialliseen sitoutumiseen urheilijan rooliin ja tämä puolestaan erilaisiin käyttäytymis- ja psyykososiaalisiin haasteisiin (Poucher & Tamminen, 2017: 63). Urheilijaidentiteetti voi johtaa siihen, että urheilija laiminlyö elämänsä muita osa-alueita (esim. perhe, ystävät, koulu ja työ) (Cornelius, 1995). Urheilijan identiteetin liiallinen korostaminen voi johtaa lisääntyneeseen loukkaantumisiin (Heird & Steinfeldt, 2013) ja vaikeampaan siirtymiseen pois urheilusta suunnitellun tai pakotetun lopettamisen jälkeen (Beamon, 2012). Epäterveellinen urheilijan identiteetti voi aiheuttaa mielenterveysongelmia, kuten masennusta, ahdistusta ja muita psykiatrisia oireita. Urasiirtymä voi aiheuttaa urheilijalle suuren kriisin. Urheilu-uran päättymisellä voi

olla merkittävä vaikutus urheilijoiden yleiseen mielenterveyteen ja henkiseen hyvinvointiin. Tämä pätee erityisesti urheilijoihin, jotka eivät ole valmistautuneet urasiirtymään, joiden urasiirtymä on pakotettu tai jotka kokevat pettymystä siitä, etteivät saavuttaneet tavoitteitaan uransa aikana (Eggleston et al., 2020). Urheilu-uran lopettaminen merkitsee suurta elämänmuutosta, "loppua", kuten työpaikan menetystä tai suhteen päättymistä. Siksi on myös normaalia, että urheilijat kokevat surun tunnetta uransa päättyessä

3.3 Urheilijan sosiaaliturva

Sosiaaliturva Suomessa on suunniteltu varmistamaan, että jokaisella on riittävä toimeentulo ja tarvittava hoiva elämän eri vaiheissa. Se sisältää sekä palveluita että taloudellisia tukia, jotka turvaavat perustoimeentulon tilanteissa, joissa henkilö ei pysty itse huolehtimaan siitä. Tällainen tuki tarjotaan esimerkiksi vanhuuden, työkyvyttömyyden, sairauden, työttömyyden, lapsen saamisen, huoltajan menetyksen, kuntoutukseen osallistumisen ja opiskelun yhteydessä. Lisäksi sosiaaliturva auttaa työnantajia kattamaan kustannuksia, jotka liittyvät työntekijöiden sairauspoissaoloihin, perhevapaisiin ja työterveyshuoltoon (KELA.)

Suomessa urheilijan sosiaaliturvan voidaan nähdä olevan puutteellinen. Urheilijoiden asema on herättänyt paljon keskustelua. Huippu-urheilijoiden sosioekonominen asema ei ole yhdenvertainen muihin ammatteihin verrattuna. Aihe on puhuttanut jopa poliittisella tasolla. Vasemmistoliiton kansanedustaja, entinen jalkapalloilija, Timo Furuholm kuvaa eduskunnan puhemiehelle osoitetussa kirjallisessa kysymyksessään urheilijoiden sosiaaliturvasta urheilijoiden olevan sosiaaliturvalainsäädännössä pitkälti näkymättömiä (Furuholm 2023). Myös kansanedustaja Sari Multala (Kok.) tuo esiin kirjallisessa kysymyksessään hallitukselle urheilijoiden toimentulosta koronakriisin aikana sekä sosiaali- ja eläketurvasta, että urheilijoiden sosiaaliturva ja työttömyysturva on erittäin puutteellinen tai jopa olematon (Multala 2021). Urheilijoiden tapaturma- ja eläketurvasta annetun lain mukaisen vakuuttamisvelvollisuuden piiriin kuuluvat urheilijat, jotka ovat solmineet sopimuksen suomalaisen urheiluseuran tai vastaavan organisaation kanssa ja saavat palkkaa Suomessa tapahtuvasta urheilutoiminnasta (. Tätä varten vuosiansio tulee olla vähintään 12 550 euroa (vuonna 2023). Vakuuttamisvelvollisuus koskee kaikkia sopimuksen perusteella maksettavia palkkoja. Urheilijoiden vakuuttamisvelvollisuus eroaa työttömyysturvasta. Työntekijät ovat automaattisesti vakuutettuja työttömyysturvassa, ja työnantajan on suoritettava työttömyysvakuutusmaksu ja perittävä palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu työllisyysrahastolle. Nykyisin urheilijoiden palkat eivät kuitenkaan

kuulu työttömyysvakuutuksen piiriin eikä niistä peritä vakuutusmaksuja. Työnantajan vakuutusmaksuvelvollisuutta ei myöskään ole, jos työnantajan kalenterivuoden aikana maksamat palkat ovat enintään 1 400 euroa vuonna 2023 (Maisonlahti & Helminen 2023.)

3.4 Urheilun sosiaalityö

Urheilun sosiaalityö on sosiaalialan ammattilaisten toteuttamaa työtä urheilun kontekstissa. Se on yksilöiden, yhteisöjen ja organisaatioiden kanssa tehtävää moniammatillista yhteistyötä seurassa toimivien muiden alojen ammattilaisten kanssa. Urheilun sosiaalityö edistää sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja yhteiskunnallista muutosta keskittymällä urheilijoiden ainutlaatuisiin tarpeisiin sekä yksilö- että ympäristötasolla. Urheilun sosiaalityöntekijät edistävät urheilijoiden terveyttä ja hyvinvointia välittömällä toiminnalla, yhteisöllisyyden edistämällä, edunvalvonnalla, politiikan kehittämällä, koulutuksella ja tutkimuksella. Urheilun sosiaalityöntekijät pyrkivät edistämään ja parantamaan urheilijoiden valmiuksia vastata omiin käyttäytymisterveyteen liittyviin ja psykososiaalisiin tarpeisiinsa. He kannustavat urheilijoita toimimaan muutoksen puolestapuhujina. He kannustavat myös urheilujärjestöjä, yhteisöjä ja muita sosiaalisia instituutioita tunnustamaan urheilijat haavoittuvaksi väestöryhmäksi urheilussa esiintyvien haasteiden vähentämiseksi. Näiden ponnistelujen ytimessä on keskittyminen urheilijan kehitykseen ja hyvinvointiin. Sosiaalityöntekijä saavuttaa tämän painopisteen sosiaalityön ammattikunnan pätevyyksien avulla ja noudattamalla sosiaalialan ammattikunnan arvoja ja etiikkaa (Moore & Gummelt 2019: 1.)

3.5 Aiempi tutkittu tieto

Urheilu on tunnustettu ja tunnistettu sosiaalityön käytäntöjen kenttänä jo yhdysvaltalaisen sosiaalipoliitikon ja Nobelin rauhapalkinnon saajan Jane Addamsin aikana. Addams edisti ohjelmia, joissa korostettiin vapaata leikkiä ja fyysisesti voimakasta toimintaa leikkikentillä ja voimistelusalissa 1900-luvun alun settlementitaloliikkeen aikana (Moore & Gummelt 2019: xv.) On myös todisteita siitä, että Addams sponsoroi lukuisia urheiluohjelmia ja urheilukilpailuja Hull House Community Centerissä edistääkseen eurooppalaisten maahanmuuttajien osallistumista terveellisiin aktiviteetteihin sekä edistämään heidän sopeutumistaan amerikkalaiseen kulttuuriin (Reynolds, 2017: 11). Addamsin varhainen työ loi puitteet sosiaalityön ja urheilun risteämiselle.

Miamin yliopiston apulaisprofessori ja perhetutkimuksen ja sosiaalityön laitoksen puheenjohtaja Matt Moore on yhdessä kollegoidensa kanssa luonut uutta suuntausta sosiaalialalle. Moore on urheilun sosiaalityöntekijöiden liiton Alliance of Social Workers in Sports (ASWIS) toinen perustaja ja entinen puheenjohtaja sekä urheilun sosiaalityön aikakauslehden Sport Social Work Journal (SSWJ) perustaja ja päätoimittaja. ASWIS on voittoa tavoittelematon järjestö, joka keskittyy urheilupohjaisissa ympäristöissä työskentelevien sosiaalialan ammattilaisten verkostoitumiseen, koulutukseen. ASWIS:n avulla Moore on ollut mukana perustamassa urheilun sosiaalityön sertifikaattiohjelman ja vuosittaisia urheilun sosiaalityön symposiumia. Moore kirjoittaa yhdessä Ginger Gummeltin kanssa teoksessaan Sport Social Work, että sosiaalialan ammattilaisten pyrkimyksestä auttaa ja tukea kaikkia ihmisiä näiden perustarpeiden tyydyttämisessä noudattamalla ammattikunnan arvoja ja eettisiä periaatteita.

Yhdysvalloissa urheilijoiden parissa tehtävä sosiaalityö on koko ajan kasvava suuntaus, johon urheilijoita valmentavat yliopistot ovat alkaneet yhä enemmän kiinnittää huomiota. Vuonna 2015 Yhdysvalloissa luotiin Sosiaalityöntekijöiden kansallinen liitto, jonka tarkoituksena on edesauttaa urheilijayhteisön terveyttä ja hyvinvointia. Lisäksi sen tarkoitus on ajaa urheilijoiden etuja ja tukea heitä jokapäiväisissä elämän haasteissa. The National Alliance of Social Workers in Sports aloitti toimintansa kesällä 2016 (Alliance of Social workers in Sports 2016; Grobman 2017.) Sosiaalialan ammattilaisten ensisijainen tehtävä on edistää ihmisten hyvinvointia ja auttaa täyttämään ihmisten inhimilliset perustarpeet kiinnittäen erityistä huomiota haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten tarpeisiin ja voimaannuttamiseen. Yksi suurimmista haasteista on havainnollistaa urheilijat haavoittuvana väestöryhmänä, joka myös ansaitsee sosiaalialan ammattilaisen apua ja tukea. Yhteiskuntana meillä on taipumus sulkea silmämme urheilijoiden kohtaamilta haasteilta. Vastauksena näihin haavoittuvuuksiin Yhdysvalloissa syntyi sosiaalityön osaluokka, joka tunnetaan nimellä urheilun sosiaalityö. Urheilun sosiaalityö edistää sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja sosiaalista muutosta keskittymällä urheilijoiden ainutlaatuisiin tarpeisiin sekä yksilön että ympäristön tasolla. Urheilun sosiaalityöntekijät edistävät urheilijoiden terveyttä ja hyvinvointia suoralla toiminnalla, yhteisöllisellä järjestäytymisellä, edunvalvonnalla, rakenteellisella työllä ja koulutuksella sekä tutkimuksen avulla. Urheilun sosiaalityöntekijät pyrkivät parantamaan urheilijoiden valmiuksia vastata omiin käyttäytymisterveydellisiin ja psykososiaalisiin tarpeisiinsa. He kannustavat urheilijoita toimimaan muutoksen puolestapuhujina. He kannustavat myös urheilujärjestöjä, yhteisöjä ja muita sosiaalisia instituutioita tunnistamaan urheilijat haavoittuvana väestöryhmäksi ja liittymään taisteluun urheilussa esiintyvien haasteiden vähentämiseksi. Näiden toimien

ytimessä on keskittyminen urheilijoiden kehitykseen ja hyvinvointiin. Sosiaalialan ammattilainen saavuttaa tämän painopisteen sosiaalityön ammattikunnan osaamisen avulla ja noudattamalla sosiaalityön ammatin arvoja ja etiikkaa (Moore & Gummelt 2019.)

Lisääntynyt ymmärrys urheilijoista haavoittuvana väestöryhmänä, jolla on ainutlaatuisia haasteita ja riskejä, on ajanut eteenpäin tutkimuksia, joissa tarkastellaan, miten sosiaalityöntekijät voivat hyödyntää koulutustaan ja osaamistaan urheilijoiden parissa. Urheilijoiden, kuten kaikkien väestöryhmien, on todettu kokevan mielenterveyteen ja käyttäytymiseen liittyviä ongelmia. Tutkimukset ovat osoittaneet, että uransa lopettaneilla ammattiuurheilijoilla dementiaa ja masennusta esiintyy enemmän kuin väestössä yleensä. Vastaavasti urheilukohtaisten suorituspainoiden lisäksi myös urheilijat kokevat voimakasta stressiä, masennusta ja ahdistuneisuutta, jotka monissa tapauksissa ylittävät yleisväestön osuuden (Newman & Okamoto & Kimiecik & Magier & Beasley & Shute & Knuettel & Tarr & Tucker 2022.) Urheilijoilla identiteetti voi olla vahvasti sidottuna omaan onnistumiseen ja muiden elämän osa-alueiden laiminlyöntiä voidaan pitää huippu-urheilun kontekstissa jopa normaalina.

Yleisesti ottaen sosiaalialan työntekijät pyrkivät auttamaan kaikenlaisia ihmisiä jokapäiväisissä ongelmissa, vaikeissa tilanteissa ja kriiseissä. He auttavat asiakkaita antamalla ohjausta ja tukea, yhdistämällä heidät tarvitsemiensa resurssien pariin ja ennen kaikkea varmistamalla heidän yleisen hyvinvointinsa (Moore & Gummelt 2019). Sosionomi (AMK) -tutkinon sisällä on mahdollista syventyä muun muassa eri asiakasryhmien hyvinvoinnin, elämäntilanteiden ja osallisuuden edistämiseen sekä hyvinvointipalveluihin ja saada valmiuksia ennakoita sekä vaikuttaa palveluiden sisältöjen ja käytäntöjen uudistamiseen (Arene 2017). Sosiaalityötä urheilussa voidaan tarkastella muutamalla eri tavalla. Yksi tapa on tarkastella urheilun käyttämistä interventiona ihmisen elämänlaadun parantamisessa. Kuten vuonna 2000 Laureus World Sports Awards -kilpailun avajaisissa perustajajäsen Nelson Mandela julisti; "Urheilulla on voima muuttaa maailmaa. Sillä on voima inspiroida. Sillä on voima yhdistää ihmisiä tavalla, jota vain harva muu voi tehdä. Se puhuu nuorille kielellä, jota he ymmärtävät. Urheilu voi luoda toivoa siellä, missä ennen oli vain epätoivoa. Se on hallitusta voimakkaampi rotuerojen murtamisessa." (Laureus 2020). Toinen tulokulma asiaan on kiinnittää huomio niihin urheilijoihin, jotka jo ovat löytäneet paikkansa urheilussa ja harjoittavat lajiaan kilpailullisella tai huipputasolla. Voidaan tarkastella sitä, minkälaiset palvelut ovat heille tarpeellisia, sekä miten urheiluorganisaatiot pitävät huolta urheilijoiden kasvusta ja kehityksestä, sekä palveluiden tarpeen arvioinnista.

Urheilu "edustaa yhteiskunnallisten kysymysten mikrokosmosta, foorumia, jolla voidaan puolustaa tietoisuutta asiaankuuluvista sosiaalisen oikeudenmukaisuuden kysymyksistä, ja välinettä, jota voidaan käyttää yksilöiden ja ryhmien hyvinvoinnin edistämiseen". Mielenterveys- ja käyttäytymisterveyden tarpeet sekä erilaiset sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen liittyvät kysymykset ovat saaneet yhä enemmän näkyvyyttä erilaisissa urheilujärjestelmissä ja -ympäristöissä. Esimerkiksi tennistähti Naomi Osaka vetäytyi Ranskan avoimista kilpailuista vedoten tarpeeseen suojella mielenterveyttään. Tämä liittyi paitsi huippu-urheilun paineisiin myös värillisenä naisurheilijana olemisen kohonneisiin paineisiin. Voimistelija Simone Biles päätti olla kilpailematta vuoden 2021 olympialaisissa mielenterveyteen ja psyykkiseen suorituskykyyn liittyvien huolenaikojen vuoksi (Beasley & Newman & Harding 2021.) Yhteiskunnallinen tietoisuus on johtanut perustavanlaatuisen – paradigmaattiseen - muutokseen urheilijoiden hoidon tarjonnassa.

Suomessa on tutkittu huippu-urheilijan henkistä hyvinvointia ja tulokset ovat Newmanin ym. tutkimuksen kaltaisia. Viime vuosien aikana yhä useampi urheilija on julkisesti kertonut mielenterveyden ongelmistaan ja muista urheilun tuomista haasteista julkisuudessa. Esimerkiksi masennukseen ovat yhteydessä sosiaalisen tuen puute, loukkaantumiset ja epäonnistumiset urheilussa sekä ylikuormitustila (Kaski & Arvinen-Barrow & Kinnunen & Parkkari 2020: 8). Urheilijan hyvinvoinnin kannalta olennaisia tekijöitä ovat myös ihmissuhteet. Urheilijoiden vähäisempään uupumukseen ovat yhteydessä hyvä ja kannustava suhde valmentajaan. Joukkuekavereiden vähäinen tuki taas on yhteydessä ahdistus- ja masennusoireisiin Kaski ym. 2020: 8). On tärkeä pystyä erottamaan urheilusosiaalityö ja henkinen valmennus toisistaan. Psykologeilla ja henkisillä valmentajilla on enemmän yksilöllinen näkökulma, kun taas sosiaalialan työntekijät toimivat eri-ikäisten ja erilaisissa elämäntilanteissa olevien ihmisten ohjaus- ja kasvatustyössä sosiaalialalla. Sosiaalialan asiantuntijat pyrkivät vahvistamaan yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvointia, voimavaroja ja toimintakykyä sekä ehkäisemään syrjäytymistä (Metropolia). He pyrkivät edistämään hyvinvointia, asemaa sekä fyysistä terveyttä koko urheilujärjestelmässä (Newman ym. 2022: 45).

Lisäksi naisten jalkapallon globaali kasvu on kirvoittanut keskustelua ilmiöstä, joka on tuttu on miesten jalkapallon puolelta; katsojien urheilijoihin kohdistama solvauskulttuuri, seksismi sekä uhkailu.

Urheilussa tehtävä sosiaalityö on erityistä, ja sitä toteuttavan ammattilaisen on kasvettava urheilun kulttuuriin (Newman ym. 2022: 47). Tämä tarkoittaa sitä, että ammattilainen

ymmärtää urheilijoiden erityisyyden sekä sen, miten urheilun maailma toimii. Lauren Beasley, Tarkington J. Newmanin ja Robin Hardin tutkimuksessa ”Sosiaalityön arvojen soveltaminen urheilukäytäntöön: Yleisurheilussa työskentelevien lisensoitujen sosiaalityöntekijöiden näkökulmat”, haastateltiin 15:tä lisensoitua sosiaalityöntekijää, jotka ovat organisaatioidensa sivuilla ilmoitettu sosiaalityöntekijöiksi. Osallistujat kokivat, että heidän sosiaalialan koulutuksensa varmisti heitä työskentelemään opiskelijaurheilijoiden kanssa. Huolimatta urheilun sosiaalityöntekijöiden kasvavasta kysynnästä urheilun parissa, tiedetään vain vähän siitä, mitä sosiaalityön konkreettinen harjoittaminen urheilun parissa tarkoittaa. Vaikka haastatellut sosiaalityöntekijät olivatkin päteviä muissa konteksteissa, suurimmalla osalla osallistujista ei kuitenkaan ollut urheiluun liittyvää sosiaalityön kenttäharjoittelua, eikä kenelläkään ollut urheiluun liittyviä sosiaalityön kursseja. Tämän tarpeen täyttämiseksi ja pätevyyden arvon ylläpitämiseksi sosiaalityön koulutusohjelmiin olisi sisällytettävä kursseja, joilla opiskelijoille opetetaan urheilun sosiaalityön kulttuuria ja eettisiä näkökohtia, ja kenttätasolle olisi luotava harjoittelupaikkoja sosiaalialan ammattilaisille (Beasley ym. 2021: 1222).

Urheilun sosiaalityö on nopeasti kehittyvä sosiaalityön käytäntöjen ala. Sosiaalityöntekijät työskentelevät lukio-, korkeakoulu- ja ammattiuurheilussa, ja urheilun sosiaalityöntekijöille on perustettu jopa kansallinen järjestö - Certified Sports Social Workers Institute. Virallista täydennyskoulutusta, jossa koulutetaan sosiaalityöntekijöitä työskentelemään urheilijoiden kanssa ja urheiluorganisaatioissa, on hyvin vähän. Kuitenkin sosiaalialan ammattilaiset tunnustivat opiskelijaurheilijat haavoittuvaksi väestöryhmäksi. Haastatellut urheilun sosiaalityöntekijät työskentelivät sosiaalisen oikeudenmukaisuuden kysymysten parissa, painottivat opiskelijaurheilijoiden moninaisuutta, loivat suhteita sekä opiskelijaurheilijoihin, että urheiluhenkilöstöön ja ajoivat sosiaalityön arvoja urheilussa. He myös vaativat mahdollisuuksia lisätä tietämystä sosiaalityön käytännöistä urheiluympäristöissä. Tutkimuksen tulokset tukevat sitä, että sosiaalialan koulutusohjelmien on valmistettava sosiaalialan opiskelijoita urheilussa työskentelyyn esimerkiksi tarjoamalla valinnaisia kursseja, jotka liittyvät sosiaalityön harjoittamiseen urheilussa, ja tarjoamalla urheilukohtaisia harjoittelumahdollisuuksia (Beasley ym. 2021).

Yhdysvalloissa New Yorkin yliopiston Silver School of Social Works tarjoaa koulutusta urheilusosiaalityöhön. Kurssin tavoitteet on tutustuttaa ja sosiaalistaa opiskelijat urheilun sosiaalityöhön, tutustuttaa opiskelijat yliopisto- ja ammattilaisuurheilun viitekehykseen, antaa kehittyneet perustat korkeakoulu-urheilijoiden haavoittuvuuksien ymmärtämiselle,

yhdistää sosiaalityö, kehittyneet kliiniset taidot ja ymmärrys urheilun sosiaalityöhön, käsitellä monimuotoisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden vaikutusta urheiluun keskittyen erityisesti urheilun sosiaalityön väkivallan vastaisiin käytäntöihin ja sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen. Lisäksi kurssilla suoritetaan käytännön harjoituksia, jotka antavat opiskelijoille perustan uralle urheilun sosiaalityössä (Silver School of Social Work).

4 Sosionomin rooli huippu-urheilussa

Urheilussa ja urheiluorganisaatioissa on suosittu hoitoa perinteisen lääketieteellisen mallin kautta, jolloin keskiössä on ollut fyysinen hoito ja tukeminen. Viime vuosien aikana on kuitenkin tapahtunut muutosta kohti kokonaisvaltaisempaa lähestymistapaa, jotta urheilijoiden moninaisia tarpeita voidaan palvella tehokkaasti. Kokonaisvaltaisessa hoidossa huomioidaan fyysisen terveyden lisäksi myös urheilijoiden henkinen, emotionaalinen ja sosiaalinen terveys (Beasley ym. & 2021: 1212.) Urheilija nähdään siis yhä paremmin holistisena, psykofyysissosiaalisena kokonaisuutena. Kokonaisvaltainen hoito ja tuki urheilijalle edellyttää monialaista tiimiä. Joukkueurheilulle, kuten jalkapallolle, ominaista on, että joukkueen taustalla toimiva tiimi on moniammatillinen. Peilaten Metropolia ammattikorkeakoulun Sosionomi AMK -tutkinnon opetussuunnitelmaan ja tavoitteisiin, sosionomit ovat optimaalisesti koulutettuja työskentelemään kokonaisvaltaisen hoidon tiimeissä erilaisissa järjestelmissä ja ympäristöissä.

Pääsarjatason jalkapallossa joukkueen taustahenkilöstö koostuu pääpiirteittäin päävalmentajasta, valmentajasta, maalivahtivalmentajasta, fysioterapeutista, fyysisestävalmentajasta, joukkueenjohtajasta, videoanalyytikosta, huoltajasta. Henkisten valmentajien tai urheilupsykologien palveluita käytetään myös, mutta sellaista ei välttämättä päätoimisten tai vakituisten työntekijöiden palkkalistoilta löydy. Henkisen valmennuksen ja sosiaaliohjauksen erottaminen toisistaan on olennaista, joskin se voi olla hankalaa. Molempien päämääränä osittain on voimaannuttaminen, yksilön vahvuuksien löytäminen, osallisuuden tukeminen. Mutta toisin kuin urheilupsykologit ja urheiluvalmentajat, urheilun sosiaalityöntekijät keskittyvät siihen, miten ympäristö ja muut tekijät voivat vaikuttaa henkilön yleiseen terveyteen ja hyvinvointiin. Toisin sanoen he eivät ole huolissaan ainoastaan suorituskykyä haittaavista ongelmista, vaan he voivat myös harjoittaa ammatikäytäntöä monien erilaisten ongelmien ratkaisemiseksi. Heillä on myös erityisvalmiudet tarjota vahvuuksiin ja tietoon perustuvia palveluja haavoittuville ryhmille. Sosiaalialan ammattilaiset voivat puolustaa urheilijoiden yksilöllisiä tarpeita ja koko joukkueen tai seu-

ran tarpeita. He voivat myös puolustaa ja tukea urheilijoita, jotka ovat joutuneet hyväksikäytön, laiminlyönnin, rasismien, seksuaalisen häirinnän tai muunlaisen huonon kohtelun kohteeksi (Dean & Rowan, 2014:222). Tämän lisäksi he voivat toteuttaa työtä sosiaalipedagogisen työotteella yksilöiden (urheilija/valmentaja) tai yhteisön (joukkue/seura) kanssa.

Yhdysvalloissa perustettiin vuonna 2015 Alliance of Sport Social Workers, jonka tarkoituksena on edistää yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvointia sosiaalityön ammattikunnan ja urheilualan kumppanuuksien kautta. ASWIS keskittyy kumppanuuksiin käytännössä, tutkimuksessa ja politiikassa sekä osallistumiseen ja tietoisuuteen kaikilla aloilla, joilla sosiaalityö ja urheilujärjestelmät kohtaavat (Alliance of social service workers in Sport).

Fifan vuonna 2023 tuottaman kyselytutkimuksen mukaan naisten jalkapallostrategian kolme keskeistä tavoitetta ovat osallistumisen lisääminen, jolla tavoitellaan naisten osallistumisen lisäämistä jalkapalloon kaikkialla maailmassa. Kaupallisen arvon lisääminen, eli tavoite luoda uusia ja optimoida nykyisiä tulovirtoja naisten kilpailujen ja tapahtumien ympärille, sekä perusteiden luominen, mikä tarkoittaa tavoitetta luoda kehittyneempi naisten jalkapallon ekosysteemi, sekä kannustaa naisia johtotehtäviin urheilun johtamisen modernisoimiseksi.

4.1 Sosiaalialan arvot ja etiikka sekä siirrettävyys huippu-urheilun kontekstiin

Sosiaalialan arvoihin kuuluu ihmisarvo ja ihmisoikeudet, itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen, osallisuuden edistäminen, henkilön kokonaisvaltainen huomioiminen ja voimavarat, sekä sosiaalinen oikeudenmukaisuus, joka käsittää negatiivisen syrjinnän vastustamisen, erilaisuuden ja monimuotoisuuden tunnistaminen, resurssien ja voimavarojen tasapuolisen jakaminen, epäoikeudenmukaisen politiikan ja käytäntöjen vastustaminen ja yhteisvastuu (Talentia 2022: 10–25). Urheilusosiaalityön ja sosiaalialan ammattilaisten arvot ovat samankaltaisia ja päällekkäisiä. Urheilun sosiaalityö edistää sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja yhteiskunnallista muutosta keskittymällä urheilijoiden yksilöllisiin tarpeisiin. Suora toiminta, yhteisöjen järjestäytyminen, edunvalvonta, politiikan kehittäminen sekä koulutus ja tutkimus ovat tapoja, joilla sosiaalialan työntekijät edistävät urheilijoiden terveyttä ja hyvinvointia (Moore & Gummel 2019).

Talentian mukaan ihmisarvo ja ihmisoikeudet sekä sosiaalinen oikeudenmukaisuus muodostavat sosiaalityön arvojen ytimen (Talentia 2022: 11). Urheilun sosiaalityön arvoissa on läsnä ihmisarvo ja ihmisen arvo. Urheilun yhteydessä ihmisarvo ja ihmisoikeudet viittaavat urheilijan yksilöllisyyteen ja oikeuteen olla oma itsensä. Se viittaa myös niihin moniin eri rooleihin, joita urheilijoilla on samanaikaisesti. Vaikka monet ihmiset näkevät urheilijat ulkopuolelta vain urheilijoina, he ovat myös opiskelijoita, ystäviä, perheenjäseniä, johtajia, esikuvia jne. (Moore & Gummelt 2019). Urheilun ulkopuolella ihmisarvo ja ihmisoikeudet on laaja arvo, joka kattaa esimerkiksi koskemattomuuden, vapauden ja oikeuden elämään (Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet 2019). Myös Euroopan ihmisoikeussopimus auttaa määrittelemään tämän arvon merkitystä.

Talentia määrittelee sosiaalisen oikeudenmukaisuuden arvon työkäytäntöjen laatukriteeriksi. Siihen kuuluvat myös negatiivisen syrjinnän haastaminen, moninaisuuden ja moniarvoisuuden tunnustaminen, resurssien tasapuolinen jakaminen ja epäoikeudenmukaisen politiikan ja käytäntöjen haastaminen. Nämä arvot siis täydentävät toisiaan. Sekä urheilun sosiaalityön arvo että Talentian arvo sosiaalisesta oikeudenmukaisuudesta on epäoikeudenmukaisuuden haastamista ja tiedon edistämistä.

Moore ja Gummelt listaavat kirjassaan urheilun sosiaalityön arvoiksi myös muita arvoja, kuten ihmissuhteiden merkitys, eheys ja pätevyys (Moore & Gummelt 2019: 2). Nämäkin arvot sisältyvät Talentian sosiaalialan ammattilaisten arvoihin.

FIGURE 1.1. Sport Social Work Values and Ethics

Kuva 1. Urheilusosiaalityön arvot ja etiikka, sovellettu kohteesta Kansallinen sosiaalityöntekijöiden liiton NASW:n eettiset periaatteet (2017)

5 Tutkimuksen toteutus

5.1 Tutkimuksen tavoite

Opinnäytetyön tavoite on selvittää Suomessa naisten pääsarjassa kausina 2019–2023 pelanneiden urheilijoiden näkemyksiä siitä, näkevätkö he sosionomin integroimisen seuroihin hyödyllisenä ja tarpeellisenä. Opinnäytetyössä selvitetään haastatteluiden avulla sitä, kokisivatko haastateltavat sosionomin toteuttaman ohjauksen ja tuen seuroissa tarpeelliseksi, sekä minkälaisia tuen tarpeita heillä mahdollisesti on tai on ollut. Tutkimuksessa käytettävä haastattelupohja on alun perin laadittu kaudella 2024 Kansallisessa liigassa pelaaville ja valmentaville, mutta sitä muutettiin niin, että tutkimukseen voidaan haastatella myös Kansallisessa Liigassa aiempina vuosina pelanneita asettelemalla kysymyksiä menneeseen muotoon, sekä lisäämällä osio lopettaneille urheilijoille koskien urasiirtymää. Valmentajien haastattelut jätettiin tästä tutkimuksesta lopulta pois.

Tutkimuskysymykset ovat

Millaisia tuen tarpeita urheilijoilla on

Millaisia näkemyksiä urheilijoilla sosionomin integroimisesta seuroihin

5.2 Tutkimusmenetelmä ja aineistonkeruumenetelmä

Tässä opinnäytetyössä tutkimusmenetelmänä käytetään laadullista eli kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Menetelmä on valittu ilmiön merkityksen tai tarkoituksen selvittämiseksi sekä kokonaisvaltaisen ja syvemmän käsityksen saamiseksi. Tutkittavien henkilöiden näkökulmille halutaan antaa tilaa ja heidän kokemuksiinsa ja aiheeseen liittyviin ajatuksiin ja tunteisiin on tärkeää perehtyä.

Aineistonkeruu toteutettiin haastatteluilla, mikä on laadullisessa tutkimusmenetelmässä kyselyiden ja erilaisista dokumenteista koostettujen tietojen ohella yleisimmin käytetty tapa. Haastattelu on puolistrukturoitu haastattelu, mutta pitää sisällään myös virikehaastattelun osion. Puolistrukturoidussa haastattelussa kysymykset laadittiin ennakkoon ja esitettiin enemmän tai vähemmän samassa muodossa, mutta vastaamisen tapa on vapaa. Ominaista puolistrukturoidulle haastattelulle on, että haastattelun lähtökohta on lyöty lukkoon (Hirsjärvi & Hurme 2022: Luku 4. Teemahaastattelu – puolistrukturoitu haastattelu). Virikehaastattelun tarkoitus tutkimuksessa oli, että haastattelijan kysymysten ja haastateltavan lisäksi mukana kolmas elementti, kuten väittämä, johon haastateltavat reagoivat. Virikkeet tarjoavat vihjeen tutkittavasta aiheesta ja ne voivat innostaa tai provosoida. Virikkeet voivat tuoda mukaan asioita, joita haastateltava ei aktiivisesti muuten muista tai halua ottaa esille (Törrönen 2001.) Haastattelu toteutettiin joko Teams-etyhteydellä tai kasvokkain tapaamisella. Haastattelut on tallennettu äänitiedostoina ja haastateltavat on numeroitu tunnistamisen välttämiseksi. Haastateltaville lähetettiin ennen haastattelua Tutkimuslupa ja -suostumuslomakkeet, joista selviää heidän oikeutensa, tutkimuksen tarkoitus sekä tietosuojaan liittyvät asiat, kuten haastattelun äänitiedoston tallentaminen. Haastattelussa kysymysten asetteluja ovat avoin kysymys, kysymys lisätiedolla, sekä valmiit vaihtoehdot. Haastattelukysymysten laatimisessa on pyritty kiinnittämään huomiota siihen, että ne eivät johdattele haastateltavaa, sekä siihen, että niiden avulla pystytään saamaan vastauksia tutkimuskysymykseen.

Aineiston analyysissä noudatettiin sisällönanalyysin periaatetta. Kerätty aineisto litteroitiin, kun haastattelut oli toteutettu. Litteroinnit luettiin läpi ja korjattiin mahdolliset kirjoitusvirheet. Tämän jälkeen haastattelulomakkeen teemoihin perustuen aineistoa teemoitettiin pääteemoihin, jotka olivat minä urheilijana, urheilijana osana joukkuetta, urheilijan erityisyys, urheilijana osana yhteiskuntaa. Lisäksi lopettaneille toteutettu lisäosa teemoitettiin. Pääteemoista etsittiin haastateltavien välisiä yhtymäkohtia ja mahdollisia eroavaisuuksia. Teemojen sisältä etsittiin haastatteluiden välillä toistuvia teemoja. Litteroidusta aineistosta päätettiin kiinnostuksen kohde eli tutkittava asia, aineisto käytiin läpi ja merkittiin ne asiat, jotka sisältyvät kiinnostuksen kohteeseen. Merkityt asiat kerättiin tämän jälkeen yhteen, sekä erilleen muusta aineistosta. Merkityt asiat luokiteltiin, teemoitettiin tai tyypiteltiin. Tämän jälkeen tuloksista muodostettiin yhteenveto eli tutkimuksen tulokset, jotka kirjoitettiin kappaleeseen 7 (Sarajärvi & Tuomi e-kirja.)

5.3 Luotettavuus ja eettisyys

Kaikki tämän opinnäytetyön tutkimuksen haastateltavat ovat antaneet suostumuksesta tutkimukseen osallistumisesta. Heitä on tiedotettu ennen haastattelua tutkimuksen aiheesta ja tarkoituksesta, sekä informoitu tietosuojaan liittyvistä asioista. Haastattelut on tallennettu opinnäytetyöntekijän tietokoneelle salasanalla suojattuun kansioon ja ne on nimetty numeroilla. Tutkimuksen valmistumisen jälkeen aineisto hävitetään asianmukaisella tavalla. Hävittämisestä ilmoitetaan myös haastateltaville. Aineistoa ei anneta eteenpäin, eikä sitä voi käyttää muissa tutkimuksissa.

Tutkimuksen luotettavuuteen kiinnitetään huomiota lähdekritiikin huomioimisella ja, sekä keskittymällä huolelliseen viittaustekniikkaan. Ensisijaisesti pyritään käyttämään primäärlähteitä, mutta suomenkielisen lähdemateriaalin puutteellisuuden vuoksi opinnäytetyössä on käytetty ulkomaisia lähteitä lähinnä Yhdysvalloista. Alkuperäiset lähteet on pyritty löytämään luettavissa olevassa muodossa ja niihin pyritty viittaamaan asiallisesti. Opinnäytetyön toteutuksessa noudatetaan hyviä tieteellisiä käytäntöjä ja nämä näkyvät lähdemateriaalin viittaamisena, eettisesti kestävien tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmien käyttämisenä. Haastateltavien henkilöiden ihmisarvoa ja itsemääräämisoikeutta kunnioitetaan, sekä tutkimus ja haastattelut toteutetaan niin, ettei siitä ei aiheudu tutkittavina oleville ihmisille, yhteisölle tai muille tutkimuskohteille merkittäviä riskejä, vahinkoja tai haittoja (Vastuullisen TKI-toiminnan periaatteet).

Opinnäytetyön työelämäkumppani on Kansallinen Liiga, mutta tutkimukseen on haastateltu Suomessa vuosina 2019–2023 pelanneita henkilöitä. Tähän on päädytty haastattelvien tunnistettavuuden mahdollisuuden minimoimiseksi, sekä laajemman näkökulman saamiseksi. Lisäksi opinnäytetyön tutkimus on toteutettu vuoden 2024 kevään ja syksyn aikana, joten vuosina 2019–2023 suomen pääsarjassa (Naisten Liiga, Kansallinen Liiga) pelanneiden näkemyksiä voidaan pitää ajankohtaisina. Haastateltavien lukumäärään päädyttiin haastatteluiden toteutuksen edetessä. Kolmen ensimmäisen haastattelun vastaukset tutkimuskysymyksiin urheilijoiden tuen tarpeista sekä näkemyksistä sosionomin integroimiseksi seuroihin toistivat toisiaan, joten tämän jälkeen haastateltiin yksi henkilö lisää. Neljännen haastattelun vastauksien ollessa edellisten kolmen haastattelun kaltaisia, päädyttiin neljän haastattelun tutkimukseen.

Opinnäytetyön aihe on noussut omasta kokemuksesta ja huomioista, joten haastattelussa oli kiinnitettävä huomiota siihen, etteivät kysymykset ole johdattelevia, eikä haastateltavan kanssa keskustella aiheesta, vaan ainoastaan haastatellaan haastattelupohjan mukaan.

6 Toteutus

Opinnäytetyön haastattelut toteutettiin opinnäytetyön tekijän ja haastateltavan kahden keskinä haastatteluina. Osa haastatteluista tehtiin kasvotusten ja osa Microsoft Teams-

haastatteluna. Tutkimuksen tekijä otti yhteyttä kausilla 2019–2023 Suomessa pääsarjatasolla pelanneisiin henkilöihin joko puhelimitse tai sähköpostitse. Kaikkiin haastattelupyyntöihin ei vastattu. Haastateltaville esiteltiin opinnäytetyön idea ja tarkoitus, jonka jälkeen kysyttiin suostumusta haastateltavaksi. Haastateltavien kanssa sovittiin, haastattelun toteuttamistavasta, eli joko kasvotusten tai Microsoft Teams – etäyhteydellä. Haastateltaville lähetettiin ennen haastattelua suostumus- ja tietosuojalomakkeet. Suostumuslomakkeella varmistettiin haastateltavan suostuminen osaksi opinnäytetyön tutkimusta ja tietosuojalomakkeella haastateltaville selvitettiin heidän oikeutensa, yksityisyydensuojansa ja tutkimuksen tarkoitus. Haastattelun kestoksi oli varattu kaksi tuntia, jotta vältetään kiire ja haastateltava saa tarpeeksi aikaa vastata. Haastatteluiden kesto vaihteli 46minuutin ja 93 minuutin välillä. Haastattelu oli jaettu osiin, joissa kysyttiin urheilijana

olemisesta siihen liittyvistä tuen tarpeista, joukkueen jäsenenä olemisesta ja siihen liittyvistä tuen tarpeista, haastateltavien kokemuksesta urheilijana olemisesta yhteiskunnan tasolla sekä siihen liittyvistä tuen tarpeista. Jokaiseen osioon liittyi kysymys tai kysymyksiä siitä, kokisiko haastateltava hyötyvänsä sosiaalialan ammattilaisen antamasta neuvonnasta, tuesta ja ohjauksesta kyseisen teeman ympärillä.

Tutkimukseen osallistui neljä (4) entistä tai nykyistä naisten pääsarjassa kausina 2019–2023 pelannutta urheilijaa. Opinnäytetyössä ei eritellä sitä, pelaavatko tutkittavat edelleen Suomessa tai missä tehtävissä he toimivat uransa jälkeen.

7 Tulokset

Pääosin haastateltavat näkevät puutteita siinä, minkälaista tukea heille uran aikana ja sen jälkeen seurojen puolesta tarjotaan, vaikka eivät tiettyjä palveluita käyttäisikään itse. Erityisesti haastatteluissa nousi esiin se, että tuen tarpeet ovat moninaiset, sekä niiden tarve riippuu paitsi ihmisen luonteesta, myös siitä, onko kyseessä kokenut vai nuori ja vähemmän kokenut urheilija.

7.1 Tukea ja neuvontaa arjen suunnittelussa

Kaikki haastateltavat tuovat esiin vaikeuden tasapainottaa työtä urheilu-uransa kanssa. He tiedostavat, että pelaamisen ohella on tehtävä töitä, sillä pelaamisesta saatava korvaus on pientä tai sitä ei saada lainkaan. Samaan aikaan he myös tuovat esiin, että urheilu on ollut ammattimaista ja sitä on harjoitettu ammattimaisesti. Tämä korostaa yleistä haastetta, jonka erityisesti Suomessa huipputasolla jalkapalloilevat naiset kohtaavat. Heidän on usein tasapainoitettava urheilu-uran yhdistämisen ja työelämän välillä puutteellisen pelaamisesta saatavan korvauksen vuoksi. Tämä vahvistaa tukirakenteiden, kuten sosiaalialan ammattilaisten tarvetta, jotta urheilijat voivat hallita aikaansa tehokkaasti ja navigoida sekä urheilullisten että ei-urheilullisten velvollisuuksiensa vaatimuksissa. Haastateltavat kertovat, etteivät ole saaneet Suomessa seuraltaan pelaamisesta sellaista korvausta, joka olisi ollut riittävä kattamaan arjen menot, kuten vuokran, laskut ja ruoan sekä muut arjen menot. Haastateltava 4 kertoo, että pystyi tekemään hieman vähemmän töitä kaudella 2023, mutta ei voinut keskittyä ainoastaan urheiluun. Tällaisissa tilanteissa urheilijat tekivät töitä pelaamisen ohessa, ja sen kerrotaan aiheuttaneen arkeen voimakasta kokonaisvaltaista kuormitusta. Urheilu on kuitenkin ollut am-

mattimaista ja aikaa vievää, ja kaikki haastateltavat mainitsevat yhden tavoitteensa olleen ulkomaille pääseminen tai maajoukkueessa edustaminen. Tämä korostaa sitä, että vaikka haastateltavat eivät olleet ammattilaisia palkkauksen näkökulmasta, he harjoittivat lajiaan ammattimaisesti. Haastateltavien joukkueensa kaikissa tapahtumissa (harjoitukset, palaverit, ottelutapahtumat, edustustilaisuudet, pelimatkat) vietetty aika viikossa vaihteli hieman ja oli korkeimmillaan 30 tuntia, mikä vastaa n. 80 %:sta työaikaa, jos normaalina työviikkona pidetään 37,5 tuntia töitä. Samaan aikaan haastateltavat ovat saattaneet tehdä jopa 80–100 % työaikaa pelaamisen rinnalla. Haastateltavat toivoivat seuroihin sellaista henkilöä, joka pystyisi tukemaan kokonaisuuden hahmottelemisessa. He kokivat painetta siitä, miten monessa asiassa heidän tuli suoriutua hyvin pelaamisen ohella ja olisivat kaivanneet myös henkilöä rinnalleen, joka olisi voinut olla mukana keskustelussa seuran kanssa harjoittelun ja työelämän yhdistämisestä. Haastateltaville on ollut selvää, että vaikka pelaamiseen panostaisi, sillä ei silti pystyisi elättämään itseään, siksi arjen kuormittavuus oli kaikkien haastateltavien mielestä korkea ja vaikutti selvästi urheilulliseen suorittamiseen.

Yksi haastateltava kertoo, että pystyi uran loppuvaiheilla ottamaan enemmän vastuuta arkensa suunnittelusta uskaltamalla vaatia tiettyjä asioita itselleen. Mutta korostaa, että nuorempana samassa tilanteessa ollessaan olisi kaivannut kokonaisuuden hallintaan ohjausta ja tukea sosiaalialan ammattilaiselta.

Arjen aikataulut oli tosi haastavaa. Jälkikäteen mietin, miten olen selvinnyt, että teen viisi päivää töitä viikossa... kuitenkin urheiltiin tosi ammattimaisesti. Oli aika sellaista aikataulutusta. Tietenkin piti miettiä, että muut asiat jäävät vähemmälle (Haastattelu 1).

Se, miten seurat auttavat ulkopaikkakunnilta seuraan liittyvän pelaajan arjen alkuun, riippuu pitkälti siitä, miten seuran työntekijät haluavat pelaajan ottaa vastaan ja tätä auttaa, ja mikä on sopimuksellinen sisältö, eli kuuluuko siihen asunto seuran puolesta vai ei. Kuitenkin haastateltavat toivovat, että seurat järjestäisivät joukkueeseen liittyvien pelaajien asioita paremmin ja että linja olisi yhtenäinen. Haastateltavilla oli seurasiiirroista Suomessa hyviä kokemuksia, mutta myös esimerkkejä joukkueetoverin huonosta kokemuksesta. Sellaisen henkilön hyödyntäminen seuroissa, joka voisi auttaa esimerkiksi asunnon hakemisessa, tarvittavien yhteystietojen hankkimisessa ja kartoittaa, minkälaista tukea pelaaja tarvitsee, nähtiin tarpeelliseksi. Vastuu näiden asioiden hoitamisesta on saattanut jäädä joukkueenjohtajan tai jopa valmentajan harteille, mitä haastateltavat eivät pitäneet kestäväenä ratkaisuna.

Sitten kun mä muutin pois kotoo, ni meidän seuran päävalmentaja ja meidän manageri tajusivat sen tilanteen, kun heillä oli omiakin lapsia, että jos joku muuttaa pois kotoo, pelaamaan futista, niin se arki pitää olla kunnossa (Haastattelu 4)

7.2 Joku neutraali tyyppi

Pääsääntöisesti haastateltavat kokevat, että ovat olleet voineet olla joukkueessa oma itsensä ja kuuluneet joukkueeseen. Kaikki haastateltavat korostavat kuitenkin sitä, että joukkuehenki on tärkeä tekijä siinä, miten joukkueessaan viihtyy ja kertovat, että hyvän joukkuehengen eteen on tehtävä töitä, se ei synny itsestään. Jokainen joukkueen jäsen on yhteisöllisyyden luomisessa aktiivisessa roolissa. Haastateltavat kertovat ehkä jopa odotetustikin, että heidän joukkueessaan oli myös kriisejä ja konfliktitilanteita. Vastuu näiden tilanteiden selvittämisestä jäi usein johtavien pelaajien ja kapteeniston vastuulle. Kuitenkin tilanteisiin olisi ajoittain toivottu ulkopuolista apua, henkilöä, joka on neutraali ja pystyy ottamaan tilanteessa eri osapuolet huomioon ja luoda tilan konfliktien selvittämiselle, neuvomaan ja antamaan ohjausta ja tukea eri osapuolille. Valmentajan rooli konfliktitilanteiden selvittäjänä nähtiin ongelmallisena, koska asemansa vuoksi hän ei voi täysin neutraalisti arvioida tilannetta. Kysyttäessä, että kokevatko haastateltavat tärkeäksi, että seurassa olisi sellainen henkilö, joka pystyisi antamaan ohjausta ja neuvontaa

konfliktitilanteiden selvittämisessä tai antaa neuvontaa, miten tuoda asioita esiin, vastaukset olivat hyvin yhteneväiset siitä, että ulkopuolinen apu tilanteessa olisi tarpeellista.

Olisi hyvä, että olisi joku sen konfliktin ulkopuolinen taho, jolle niistä haastavista tilanteista tai epävarmuustekijöistä voisi jutella. Joku, joka ei millään tavalla liity siihen, mikä rooli joukkueessa on tai paljonko pelaa. Olisin kaivannu sellaista (Haastateltava 1)

En mä ehkä siinä tilanteessa osannut kaivata sitä, mutta jälkikäteen ajateltuna niin ehdottomasti. Tuntuu, että se pitäisi olla asia, mikä olisi itsestäänselvyys, mutta mikä nyt ei varmasti ole suomalaisessa urheilujoukkueessa se tilanne. Mutta siihen nähden, että kuinka paljon joukkueeseen tai joukkueurheiluun kuuluu tietty määrä konfliktia, niin sellainen neutraali henkilö niissä tilanteissa olisi tosi tärkeä (Haastateltava 2).

Se olisi ehdottomasti tärkeää, koska se on kuitenkin tosi tiivis ryhmä... joku henkilö olisi voinut olla mukana siinä. Koska sekin on fakta, että jos on neutraali osapuoli versus se, että pelaaja

menee puhumaan toiselle pelaajalle.. tai valmentaja menee puhumaan pelaajalle.. että se on eri dynamiikka. Niin ehdottomasti (Haastateltava 3).

Mun mielestä seura ei hoitanut tilannetta hyvin, valmentaja vaan sano, että se ei halua tän asian vaikuttavan meidän pelaamiseen. Tuntui, että sitä mun asiaa ei ollenkaan otettu tosissa, vaikka se oli kuitenkin merkittävä asia. Se oli yksi syy miksi vaihdoin joukkuetta (Haastateltava 2)

Joukkueiden taustat koostuvat haastatteluiden mukaan pääosin valmentajasta, apuvalmentajasta, maalivahtivalmentajasta, fysioterapeutista ja joukkueenjohtajasta. Joissain seuroissa on ollut mahdollisuus myös henkiseen valmentajaan. Tätä kokoonpanoa haastateltavat eivät pääasiassa pitäneet riittävänä ja valmentajan taakka nähtiin liian suurena. Haastateltavat toivoisivat seurojen kiinnittävän huomiota siihen, että seuroilla olisi tarjota urheilijoilleen laajemmin tukea ja neuvontaa tarjoava henkilö. Myös selkeät roolijaot ja tarpeellisten taustahenkilöiden palkkaaminen seuroihin nousi esiin.

Jos mietin sitä edellistä joukkuetta, niin kyllä siellä päävalmentaja joutui tekemään hyvin montaa eri roolia yksin ja repeämään moneen eri paikkaan (Haastattelu 1).

Haastattelussa haastateltaville esitettiin 11 kohdan luettelo asioista, joihin he voisivat kuvitella kaipaavansa sosiaalialan ammattilaisen tukea ja neuvontaa, mikäli tällainen henkilö seurassa olisi.

☐	Hyvinvointiin liittyviin asioihin
☐	Mielenterveyden haasteiden ennaltaehkäisyyn / tunnistamiseen
☐	Raha-asoiden hoitamiseen
☐	Motivaatioon liittyviin asioihin
☐	Urasuunnitteluun urheilussa
☐	Valintojen tekemiseen liittyen urheiluun
☐	Urheilun ulkopuolisen elämän asioihin ja niiden suunnitteluun
☐	Valmentajan kanssa toimimiseen
☐	Joukkueen muiden jäsenten kanssa toimimiseen
☐	Uran jälkeisen elämän suunnitteluun
☐	Havaitsemiini epäkohtiin puuttumiseen / esiintuomiseen
☐	<u>Johonkin muuhun, mihin?</u>

Kuva 2. Jos seurassa olisi henkilö, jolta voisi saada edellä kuvattua tukea, apua ja neuvontaa, mihin seuraavista asioista voisit kaivata tukea?

Kaikki haastateltavat pitivät tärkeänä mielenterveyden haasteiden ennaltaehkäisemisen ja tunnistamisen tukea ja neuvontaa.

Ja just toi mielenterveydenhaasteiden tunnistaminen ja ennaltaehkäisy, siis mä laittasin tämän ykköseksi. Että se ei riitä, että joku käy meille sanomassa, pistäkää ponnari tohon ranteeseen, napsauttakaa sitä... (Haastateltava 4).

Lisäksi tukea ja neuvontaa antavaa sosiaalialan ammattilaista hyödynnettäisiin urasuunnittelussa, sekä uran jälkeisen elämän suunnittelussa. Kaikki haastateltavat eivät hakisi tukea raha-asoidensa hoitamiseen, mutta esiin nousi, että jonkinlainen taloudellinen koulutus ja neuvonta olisi paikallaan. Lisäksi tuotiin esiin, että tärkeintä olisi olla henkilö, joka tuntisi väylät ja järjestelmät eri palveluihin.

Et se seura tarjois jonkun. Tai jonkun väylän edes... kun mä ymmärrän sen, et ei kaikilla seuroilla voi olla omaa niinku, eikä niinku silleen urheilupsykologii tai tällaista, mut pitää olla joku väylä, et pääsee (Haastateltava 4).

7.3 Urheilijana osana yhteiskuntaa

Haastateltavat tuovat esiin kokemuksensa asemastaan suhteessa yhteiskuntaan heikkona. Urheilu-ura on epävakaata ammatti ja urheilijoiden sosiaaliturva on puhuttanut eduskunnassa asti. Urheilijoiden sosiaaliturva on lähes olematon ja haastateltavat kokevat, että ovat uransa aikana joutuneet myös todistelemaan sitä, että pelaavat tosissaan. Naisten jalkapallon globaali kasvu on kuitenkin pikkuhiljaa muuttanut asenteita ylipäänsä naisurheilijoita kohtaan myönteisemmäksi, mutta se ei ole vielä Suomessa vaikuttanut esimerkiksi urheilijoiden sosiaaliturvan parantumiseen, eikä siihen, että naisten jalkapallon pääsarjassa muutamaa seuraa lukuun ottamatta voitaisiin puhua edes puoliammatillisuudesta.

Seuroilla on ratkaiseva rooli urheilijoiden tukemisessa heidän uransa aikana tarjoamalla resursseja, ohjausta ja mahdollisuuksia. Sosiaalialan ammattilaiset voivat tehdä yhteistyötä seurojen kanssa esimerkiksi uransiirtymään liittyvien käytäntöjen kehittämisessä, tarjotakseen mahdollisuuksia taloudellisen tuen järjestelyyn ja helpottaakseen yhteyksiä työnantajiin tai oppilaitoksiin.

Ensinnäkin taloudellinen arvostus. Ei hyvä. Tai just mitä tullaan rahalliseen puoleen. Tietyllä tavalla urheilijan ammatti on aika epävakaata. Ihan mitä tullaan kaikkeen. No puhuttu eläkkeestä ja vaikka ja mistä. Sosiaalituesta ja turvasta. Niin se ei ole kovin hyvä. Ja jos olet loukkaannut, niin voi olla, että se vaikuttaa sinun palkkaan (Haastateltava 3).

7.4 Urasiirtymä

Uraasiirtymä on vaihe, jossa urheilija lopettaa tavoitteellisen huippu-urheilun ja siirtyy seuraavaan uravaiheeseen. Olympiakomitean määritelmän mukaan urheilu-ura on investointi oman osaamisen kehittämiseen (Olympiakomitea). Haastateltavat kertovat, että urasiirtymä aiheuttaa ja aiheutti heissä monenlaisia tunteita. Haastateltavat kertovat, että heitä ahdisti tai pelotti, mutta samalla he saattoivat kokea helpotuksen tunnetta siitä, että

ura on tulossa päätökseen ja on aika jollekin muulle elämässä. Myös haikeus oli läsnä, kun uran päättyessä tietty sosiaalinen ympäristö muuttuu. Haastateltavat kertovat siitä, että itse pelaamiseen ja urheilijan arkeen ei välttämättä kaivata takaisin, mutta enemmän muistellaan ja kaivataan sitä, että oli joka päivä ystäviä ja kavereita ympärillä, joiden kanssa sai toteuttaa itseään ja tavoitella parastaan. Osa haastateltavista mainitsee, että uran jälkeen on pohtinut sitä, pääsikö omaan potentiaaliinsa ja saavuttiko oman täyden potentiaaliinsa urheilijana, sekä käsitellyt tähän liittyviä vaihtelevia tunteita.

..vaikka sen prosessin olisikin käynyt ja olisikin valmis lopettamaan mutta silti sulta lähtee tosi iso osa elämää pois yhtäkkiä (Haastattelu 1).

Minulla ei ollut mitään ikävää pelaamista kohtaan. Tiettyä haikeutta vaikka siitä, että ei ole enää sitä pukukoppia, missä on kaverit (Haastattelu 2).

Esiin nousi erilaiset vastaukset haastateltavien välillä siitä, oliko heillä konkreettista suunnitelmaa uran jälkeiselle elämälle, mutta yhtäläiset vastaukset siitä, että seurat eivät olleet tarjonneet heille uran päättämisen prosessiin tukea. Yhtäläiset vastaukset haastateltavilla oli myös siitä, että seurojen tulisi tarjota parempaa tukea urheilijoille ennen urasiirtymää, sen aikana, sekä sen jälkeen. Lisäksi lopettaneet kokivat pääosin, ettei heidän uraansa ollut huomioitu lopettamisen hetkellä tarpeeksi.

Jos olis ollut jotain konkreettista tukea tarjolla siihen urasiirtymään, niin olisi varmasti ollut hyvä asia... (Haastateltava 1).

Ehkä tämänkin keskustelun myötä se tarve tuon tyyppiselle tuelle (sosiaaliohjaus)... muistuttaa siitä ja huomaa sen, että kuinka tärkeä sellainen olisi urheilussa. Ja sitten varmasti lisäisi urheilijoiden hyvinvointia, mikä loppukädessä on täysin oleellinen asia siihen, että voidaanko me kehittyä lajissa tai ylipäänsä urheilukulttuurina (Haastateltava 2).

Ehkä lähinnä, että olisi joku ollut, jonka kanssa pääsee puhumaan näistä ajatuksista ja tunteista jo pidemmän aikaa ennen, kun se lopettaminen on ajankohtasta. Joku, joka ei millään tavalla vaikuta siihen sun roolin tai pelaamiseen. Olis toki kiva, että jälkikäteenkin olisi vielä pientä seurantaa, että miten sillä nyt menee tällä hetkellä (Haastateltava 1).

Haastateltavat kertoivat, että olivat voineet käsitellä uran lopettamista itsekseen ja päätös oli ollut mielessä jo pidempään. Kuitenkin, kun ura loppuu, moni asia muuttuu joskus

radikaalistikin. Osa mainitsee myös, että saattoi kyllästyä siihen, miten arvottomaksi saattoi itsensä ajoittain tuntea, jolloin lopettamista oli ”helpompi” miettiä.

No, mä olin ehkä prosessoanut sitä aika kauan, että nyt se tulee luultavasti tapahtumaan. Mä en halunnut tehdä mitään hätiköityjä päätöksiä. Itsehän pääsin vähän juttelemaan (lopettamiseen liittyvistä asioista), mutta jouduin hyvin vahvasti vaatimaan sitä itselleni (Haastateltava 1).

Mutta kyllä mä aloin olla aika valmis siihen, että oma arvomaailma ja se mitä haluaa elämältä, oli selkeentynyt. Ja oli ehkä aika rauha sen asian suhteen. Vaikkakaan ei se nyt siis ihan helppoakaan ollut sen jälkeen (Haastateltava 2).

Lopettamispäätökseen ja sen kertomiseen liittyi haastateltavien mukaan myös huolta siitä, tulisiko kertominen vaikuttamaan heidän pelaamisensa. Urheilija joutui punnitsemaan sitä, kenelle kertoo lopettamisaikeistaan tai myös seuran vaihtamisaikeistaan, sekä missä vaiheessa näistä kertoo. Huippu-urheilulle on ominaista se, että menestytään, jolloin esimerkiksi edellisen lopettaessa tilalle tulee seuraava.

Voi olla, että vaikka olisin sanonut, että se ei olisi vaikuttanut mihinkään, mutta mä en tavallaan myöskään halunnut ottaa mitään riskejä sen suhteen, koska ne panokset alkoi olla silleen mun mielestä aika kovat siinä, koska mä kuitenkin tarvitsin myös peliaikaa siihen, että mä pääsen siihen tavoitteeseen (Haastateltava 1).

Haastateltavilla oli eriävät näkemykset siitä, käyttäisivätkö he sosionomin tarjoamaa tukea, palvelua ja ohjausta henkilökohtaisesti. Yksi haastateltava kertoi, että ei koe itseään sellaiseksi henkilöksi, että uskoisi palvelua käyttävän, mutta näkee kuitenkin, että sosionomeille olisi tilausta seuroissa.

Kysymys siitä, onko sosionomi seuran työntekijä vai tulisiko seuran tarjota palvelu pelaajille seuroissa haastateltavilla oli yhteneväiset mielipiteet. Seuran kuuluu haastateltavien mielestä mahdollistaa palvelu, mutta sen ei tule olla seuran oma työntekijä. Tämä siksi, että on tärkeää varmistaa se, että kyseinen henkilö ei aja seuran etua, vaan luottamussuhteen tulee olla läpinäkyvä.

7.5 Sosionomi-koulutus urapolkuna urheilijoille

Moore ja Gummelt kirjoittaa teoksessaan *Sport Social Work*, että urheilusosionomin on tunnettava urheilun kulttuuri ja kasvettava siihen kulttuuriin. Opinnäytetyön haastateluissa nousi esiin se, että huippu-urheilussa olisi tilaa sosionomille myös uran jälkeisenä

työmahdollisuutena. Haastateltavat ymmärtävät tuen ja ohjauksen tarpeen, mutta kuten Moore ja Gummelt teoksessaan *Sport Social Work* kirjoittaa, on vaikea määritellä täsmälleen, mitä kaikkea sosionomi voi urheilijoille tarjota. Sosionomi-koulutus voisi olla tulevaisuudessa varteenotettava vaihtoehto urheilijoille, jotka haluavat jatkaa urheilun parissa, mutta eivät näe itseään esimerkiksi valmentajana tai fysioterapeuttina. Se vaatisi kuitenkin sen, että koulutusta tarjottaisiin mahdollisena urapolkuna urheilun parissa toimimiseen, sekä kehitettäisiin erityisesti urheiluun suuntautunut sosionomikoulutuksen suuntaus.

Niin se, että jos se olisi joku tommonen esimerkki, niinku sä, että urheilijat näkisivät, että voi olla urheilun parissa, vaikka tämmöisenä (urheilu)sosionomina. Että ei se tarkoita pelkästään, että sä oot urheilutoimenjohtaja, tai valmentaja, tai fyssari. Koska musta tuntuu, että tosi moni on silleen, että en mä halua valmentaa, en mä halua olla fyssari, en mä voi urheilumaailmassa töissä (Haastateltava 4)

Haastateltavilta kysyttiin huolenaiheita liittyen siihen, että sosionomin osaamista integroitaisiin seuroihin. Huolet liittyivät esimerkiksi siihen, että nähdäänkö tällainen toiminta tarpeellisenä ja mistä sille löydetään resurssit. Esiin nousi se, että seurojen kaupallistuminen saattaisi ajaa tällaisen palvelun yli, sillä tämä ei ole asia mikä tuottaa seuralle lisätuloja. Lisäksi haastateltava 3 nosti esiin sen, miten sosiaalialan ammattilaisen integroimisen tarve voitaisiin tehdä näkyväksi, sillä tällaisesta toiminnasta ei vielä ole mitään näyttöä.

8 Johtopäätökset

Sosionomin integroiminen pääsarjatason seuroihin olisi hyödyllistä pelaajien tuen tarpeisiin vastaamisen näkökulmasta. Tutkimuksesta tulee esiin se, että urheilijan arki on vaativaa ja erityisesti silloin, kun pelaamisesta ei saa sellaista palkkaa, jolla pystytään kattamaan arjen menot, jolloin tuki arjen kokonaisuuden hallinnassa on tarpeellista. Sosionomi voi tukea pelaajan arkea ja antaa tukea ja neuvontaa erilaisten ongelmatilanteiden hoitamiseen. Sosionomin työ perustuu moninaisuuden huomiointiin ja ihmisen kokonaisvaltaiseen ja voimavaralähtöiseen dialogiseen kohtaamiseen. Sosionomilla on taitoa kohdata asiakkaita elämänkaaren eri vaiheissa, lisäksi hänellä on monipuolista tietoa asiakasryhmien erityistarpeista, erilaisista työmenetelmistä sekä lainsäädännöstä ja pal-

velujärjestelmästä. Työtä tehdään eri-ikäisten ihmisten ja yhteisöjen arjessa ja moninaisissa toimintaympäristöissä. Sosionomi osaa analysoida kriittisesti yhteiskunnallisia ilmiöitä ja ymmärtää niiden vaikutukset ihmisten ja yhteisöjen elämään ja hyvinvointiin, lisäksi hän osaa toimia yhteiskunnallisena vaikuttajana. Sosionomi osaa tunnistaa ja tehdä kestävästä kehitystä tukevia ratkaisuja sosiaalisen kestävyuden näkökulmasta. Sosionomilla on työyhteisöosaamista ja hän osaa toimia kehittämisen ja johtamisen tehtävissä. Sosionomi edustaa sosiaalialan asiantuntijuutta erilaisissa työympäristöissä ja verkostoissa (Metropolia)

Haastatteluista käy ilmi, että urheilijoiden yhteiskunnallinen asema ei ole sellainen, mitä sen odottaisi olevan. Arvostus on viime vuosina kasvanut, mutta se ei konkreettisesti ulotu vielä kaikkien pelaajien arkeen. Haastatteluiden tuloksista nousee itselleni kysymys: mistä alkaa ja mihin loppuu seurojen vastuu suhteessa pelaajaansa? Joukkueet täyttävät työyhteisön tunnusmerkit, joten on syytä myös nostaa esiin se, kuinka pelaajien arkea tuetaan myös urheilun ulkopuolella.

Joukkueen kanssa vietetty aika vastaan haastateltavien kertomien tuntimäärien mukaan 70–80 % työaika. Urheilijat viettävät myös vapaa-ajallaan urheilijan elämää ruokailun, levon ja muunkin parhaaseen suoritukseen tähtäävän toiminnan avulla, mikä ajaa urheilijaa yhä vahvemmin siihen, että identiteetti on yhtä kuin urheilija. Vahva urheilijaidentiteetti on osittain välttämättömyys, sillä huippu-urheileminen on elämäntapa. Kuitenkaan urat eivät kestä ikuisesti.

Lisäksi olisi ollut hyödyllistä, jos seura olisi ollut tietoinen pelaajien kuormituksesta ja tarjonnut tukea ja resursseja sen hallintaan. Urheilijoiden motivaatioiden ja tavoitteiden ymmärtäminen on ratkaisevan tärkeää, jotta sosiaalihuollon ammattilaiset voivat räätälöidä tukipalvelut tehokkaasti. Nämä ammattilaiset voivat auttaa urheilijoita asettamaan realistisia tavoitteita, kehittämään strategioita niiden saavuttamiseksi ja tarjoamaan tukea takaiskujen aikana. Sosionomilla voi olla tärkeä rooli urheilijoiden auttamisessa ja esteiden voittamisessa tarjoamalla resursseja, ohjausta ja tukiverkostoja. Tähän voi sisältyä apua ajanhallinnassa, stressinhallinnassa, talouden suunnittelussa ja mielenterveyspalvelujen saatavuudessa.

Sosionomit voivat auttaa urheilijoita ymmärtämään ja navigoimaan roolissaan yhteiskunnassa edistämällä arvoja, kuten yhdenvertaisuutta, osallisuutta ja sosiaalista vastuuta. He voivat helpottaa aloitteita, joilla pyritään edistämään monimuotoisuutta, puuttumaan

sosiaaliseen eriarvoisuuteen ja edistämään yhteisöllisyyttä. Kaiken kaikkiaan haastatteluissa korostuvat huippu-urheilijoiden kohtaamat moninaiset haasteet ja tuen tarpeet. Näihin haasteisiin vastaamiseksi ja urheilijoiden hyvinvoinnin ja suorituskyvyn parantamiseksi. Sosiaalialan ammattilaiset voivat auttaa urheilijoita kehittämään ajanhallintataitoja, priorisoimaan tehtäviä ja luomaan strategioita terveellisen tasapainon ylläpitämiseksi urheilun ja muiden elämäntilanteiden välillä. He voivat myös tarjota tukea urheilijoille, jotka kokevat stressiä tai uupumusta ylivoimaisten aikataulujen vuoksi.

Vaikka haastateltava koki suhteensa valmentajaansa hyväksi ja sai arvokasta palautetta, kokonaisvaltaisen tuen tarjoamisessa on vielä parantamisen varaa erityisesti mielenterveyden ja henkisen hyvinvoinnin kaltaisilla alueilla. Tuen tarpeita on siinä, miten urheilijoita ohjataan näiden palveluiden pariin. Sosionomit voivat tehdä yhteistyötä valmennushenkilöstön kanssa integroidakseen henkisten taitojen koulutuksen, emotionaalisen tuen ja kokonaisvaltaiset hyvinvointiohjelmat urheilijoiden koulutus- ja kehityssuunnitelmiin.

Kaiken kaikkiaan haastatteluissa kävi ilmi huippu-urheilijoiden erilaisia haasteita ja tukitarpeita, joihin sosionomi koulutuksen tuottama osaaminen pystyisi vastaamaan.

Neuvonta ja ohjaus: Sosionomi tarjoaa neuvontaa ja ohjausta ihmisille erilaisissa elämäntilanteissa. Tämä voi sisältää esimerkiksi taloudellisen neuvonnan, koulutusohjauksen, työllistymisneuvonnan tai perhe- ja ihmissuhdeohjauksen.

Kriisiapu: Sosionomi tarjoaa tukea ja apua henkilöille, jotka ovat kokeneet kriisin tai traumaattisen tapahtuman. Tämä voi sisältää kriisiapua, henkistä tukea ja neuvontaa kriisitilanteissa sekä ohjausta ja tukea kriisin jälkeiseen toipumiseen.

Vertaistuki: Sosionomi voi järjestää vertaistukiryhmiä ja -tapaamisia, joissa ihmiset voivat jakaa kokemuksiaan, saada tukea toisiltaan ja oppia toinen toisiltaan. Vertaistuki voi olla tärkeä osa sosiaalista tukea erityisesti vaikeissa elämäntilanteissa.

Palveluohjaus: Sosionomi auttaa asiakkaita saamaan tarvitsemansa palvelut ja tukimuodot. Tämä voi sisältää erilaisten palvelujen kartoittamista, palveluihin ohjaamista ja asiakkaan tukemista palveluiden käytössä.

Yhteistyö: Sosionomi tekee yhteistyötä eri yhteisöjen, järjestöjen ja viranomaisten kanssa edistääkseen yhteisön hyvinvointia ja tarjotakseen tukea yhteisön jäsenille. Tämä voi sisältää esimerkiksi koulutus- ja ennaltaehkäisevää työtä, sekä yhteisön voimavarojen vahvistamista. Sosionomin rooli kokonaisvaltaisen tuen tarjoamisessa seuroissa urheilijoiden hyvinvoinnin, suorituskyvyn ja yleisen elämänlaadun parantamiseksi nähtiin tärkeänä.

Urheilun jälkeisen elämän suunnittelu on urheilijoille välttämätöntä sujuvan urasiirtymisen varmistamiseksi. Uraasiirtymää haastateltavat pitävät jonkinlaisena koko elämää mullistavana tapahtumana. Uraasiirtymän miettiminen aiheuttaa jopa ahdistusta ja huolta, jolloin sen miettimistä saatetaan jopa vältellä tai siirtää. Kuitenkin urasiirtymä on väistämätön ja nostaa tuen tarpeita esiin. Sosionomi voi tukea urheilijoita tarjoamalla uraneuvontaa, lisätä tietoutta koulutusmahdollisuuksia, tukea ansioluettelon rakentamisessa, työhaussa ja verkostoitumisessa. Uraasiirtymä voi herättää monenlaisia tunteita, kuten helpotusta, epävarmuutta ja ahdistusta. Sosionomi voi tarjota emotionaalista tukea, neuvontaa ja keskustelua sekä auttaa pohtimaan erilaisia strategioita lopettamiseen liittyvissä haasteissa. Vaikka haastateltavat olisivat tunteneet helpotusta ja levollisuutta lopettamiseen liittyen, tunnustavat he myös siirtymävaiheen vaikeuden. Urheilijat saattavat pelätä, että urapäätökset voivat vaarantaa heidän asemansa joukkueessa tai vaikuttaa heidän pelaikaansa. Sosionomi voi tarjota tukea ja ohjausta urheilijoille, jotka pohtivat uran päättämistä, auttaa heitä arvioimaan vaihtoehtojaan, punnitsemaan mahdollisia seurauksia ja tekemään tietoon perustuvia valintoja, jotka vastaavat heidän tavoitteitaan ja prioriteettejaan.

Urheilijat tunnistavat urheilun riskitekijän, mutta nimeävät myös suojatekijöitä. Kaikkien haastateltavien vastauksissa tuli esiin psykologisten perustarpeiden täyttyminen. Haastateltavat kokivat autonomiaa saadessaan tehdä itselleen tärkeää asiaa, kompetenssin eli pystyvyyden tunnetta tunnettiin onnistumista ja tavoitteiden saavuttamisesta. Joukkue oli haastateltaville työyhteisön lisäksi myös sosiaalisen elämän kiintopiste. Haastateltavat kertoivat tunteneensa yhteenkuuluvuutta.

9 Pohdinta

Tässä opinnäytetyössä tarkastelin Suomen naisten jalkapallon pääsarjassa (Kansallinen Liiga vuodesta 2020) - kausina 2019–2024 pelanneiden näkemyksiä siitä, kokevatko he sosionomi AMK-koulutuksen tuottaman osaamisen integroimisen osaksi joukkueen toimintaa tarpeelliseksi ja hyödylliseksi. Haastatteluun ensin kolme henkilöä, ja myöhemmin toteutettiin vielä yksi lisähaastattelu. Haastateltavista kolme ovat jo uransa päättäneitä ja yksi jatkaa uraansa edelleen.

Sosionominen integroimista urheiluun ei oman tiedonhakuni mukaan ole juuri tutkittu, mikä osaltaan hankaloitti työn tekemistä. Toisaalta se myös innosti aiheen tutkimiseen Suomen kontekstissa. Yhdysvalloissa on tehty tutkimusta ja päästy myös jo konkreetian tasolle sosiaalityöntekijöiden integroimisessa urheiluun. Tutkittua tietoa aiheesta löytyy suppeasti ja eri teokset ovat usein samojen henkilöiden kirjoittamia. Kysymyspohjaa laatiessa pyrin ottamaan huomioon mahdollisimman laajasti sosionomin kompetenssit ja muun osaamisen, jonka pohjalta laadin haastattelupohjan. Kuitenkin haastatteluiden aikana minulle nousi mieleen erilaisia näkökulmia ja kysymyksiä, joita en osannut ennen haastatteluiden tekemistä tarpeeksi hyvin kysymysmuotoon asetella tai en vaihtoehtoisesti ymmärtänyt asettaa kysymyksiä lainkaan. Lisäksi valmentajien haastatteluiden poisjättäminen kaventaa tutkimuksesta saatavia tuloksia. Tutkimustulosten kannalta suurempi otanta olisi ollut ihanteellinen. Tulokset urheilijoiden haastatteluista oli kuitenkin sellaisia, jotka tukevat tämän opinnäytetyön aihetta ja mielestäni myös tarvetta laajemmalle tutkimukselle tulevaisuudessa. Tulokset tukevat näkemystäni, että sosio-
nomeille olisi käyttöä huippu-urheilussa, ainakin naisten pelaaman jalkapallon saralla.

Mielenterveyden ongelmien varhainen tunnistaminen, arjen rakentaminen ja muun elämän suorittamien sekä uran jälkeinen tuki ja tuki ennen uran lopettamista nousivat mielestäni keskeisiksi asioiksi haastatteluista. Tätä täytyy kuitenkin tarkastella kriittisesti, sillä haastateltavat vastasivat ennalta aseteltuihin kysymyksiin, jolloin vastauksia saatiin niistä teemoista, joista on kysytty. Silti jokainen haastateltava toi ilmi, että tuki on puutteellista, seuroihin tarvittaisiin neutraalissa asemassa oleva henkilö, joka ei keskity parempaan suoriutumiseen urheilussa, vaan on mukana urheilijan arjessa tukemassa tätä myös muussa elämässä urheilun ulkopuolella.

Tutkimuksessa kerätystä aineistosta voi oman näkemykseni mukaan suuntaa antavasti hahmotella, voisiko huippu-urheilu tarjota uuden työkentän Sosionomi AMK-tutkimuksen

suorittaneille. Tämä opinnäytetyö pyrkii avaamaan keskustelua ja tarjoamaan uusia näkökulmia sosiaalityön ja huippu-urheilun yhdistämisestä. Toivon, että se kannustaa seuroja harkitsemaan sosionomien roolia ja tarjoamaan urheilijoilleen entistä parempia palveluita. Sosionomit ovat koulutettuja kohtaamaan ihmisiä erilaisissa elämäntilanteissa, ja heidän eettiset arvonsa on mahdollisia viedä myös urheilun kontekstiin. Urheilu ja sosiaalityö ovat kaksi aluetta, jotka yhdistyvät monin tavoin. Lisäksi on todettava, että sosionomi ja henkinen valmentaja eivät sulje toisiaan pois, vaan päinvastoin voivat toimia työpareina, jolloin tarjottava tuki on laajempaa ja vastuuta voidaan jakaa kunkin osaamisalueen mukaan.

Aihetta sosiaalialan ammattilaisten integroimisesta urheiluun tulisi mielestäni tutkia laajemmin. Varsinaista työnkuvaa on vaikea etukäteen määritellä, mikä voidaan mahdollisesti kokea hankalaksi. Näyttöä sosionomin toimimisen hyödyllisyydestä seuroissa ei vielä ole, joka voi osaltaan vaikuttaa siihen, että tällaista uudenlaista palvelua ei lähdetä edes kokeilemaan. Kuitenkin on tärkeä muistaa ihmisten yksilöllisyys ja yksilölliset tarpeet. Sosionomin työssä tarve määrittelee sen, mitä tarjotaan.

Lähteet

Arene. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry:n työryhmän selvitys sosiaalialan tilanteesta ja kehityksestä. Sosionomi tuottaa hyvinvointia läpi elämänkaaren. Ammattikorkeakoulutus sosiaalialan muutoksen edistäjänä. 2017. <https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2018/arene_sosionomiselvitys_pitka_raportti_fin.pdf?t=1526901428>

Beasley, Lauren & Newman, Tarkington J. & Hardin, Robin. Applying Social Work Values to Practice in Sport: Perspectives of Licensed Social Workers Employed in Collegiate Athletics. 2021. <<https://journals.iupui.edu/index.php/advancesinsocialwork/article/view/25311/24198>>

Brewer, Britton W. & Van Raalte, Judy L. & Darwyn, E. Linder. 237. "Athletic identity: Hercules' muscles or Achilles heel?" International journal of sport psychology. 1993, Vol. 24, No. 2,

FIFA Women's football: Member associations survey report 2023. <<https://digitalhub.fifa.com/m/28ed34bd888832a8/original/FIFA-Women-s-Football-MA-Survey-Report-2023.pdf>>

Fletcher, D. & Wagstaff, C. R. D. (2009). Organizational psychology in elite sport: Its emergence, application, and future. Psychology of Sport and Exercise. <https://www.academia.edu/3649760/Organizational_psychology_in_elite_sport_Emergence_application_and_future>

Furuholm, Timo. Kirjallinen kysymys KK 200/2023 vp. Kirjallinen kysymys urheilijoiden sosiaaliturvasta Eduskunnan puhemiehelle. 16.11.2023. <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Kysymys/Sivut/KK_200+2023.aspx>

Grobman, Adam. 2017. Social works gets in the game. The New Social worker. The social work Careers magazine. <<http://www.socialworker.com/feature-articles/practice/social-work-gets-in-thegame/>>

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena. Tutkimus-haastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Gaudeamus. 2022. E-kirja.

Heinilä, Kalevi. Sport in social context by Kalevi Heinilä: commemorative book in honor of Professor Kalevi Heinilä. <<https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/78035>>

Kaski, Satu & Arvinen-Barrow, Monna & Kinnunen, Ulla & Parkkari, Jani. Nykyisten ja entisten huippu-urheilijoiden henkinen hyvinvointi Suomessa. 2022. Liikuntatieteellisen Seuran tutkimuksia ja selvityksiä 18. <https://www.lts.fi/media/lts_julkaisut/lts_selvityksia/lts_huippu-urheilijan_mieli.pdf>

Laureus. Nelson Mandela's Iconic Speech - "Sport has the power to change the world". 2020.<<https://www.youtube.com/watch?v=y1-7w-bJCtY>>

Newman, Tarkington J. & Okamoto Katlin & Kimiecik, Carlyn & Magier, Erica Beasley, Lauren & Shute, Lauren & Knuettel, Megan & Tarr, Cecelia & Tucker, Anita R. Practice Update: Sport as an Emerging Area of Social Work Practice: New Playmakers in the Athletic Arena. *Sport Social Work Journal*. 2022. <<https://openjournals.bsu.edu/sportsocialworkjournal/article/view/3703/2051>>

Maisonlahti, Marjaana & Helminen, Tuomas. Selvitys urheilijoiden ansioturvasta. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus. 13.2.2023. <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/18457c06-8c2f-47b2-98d8-08bc5eea256f/dd78dcb4-a7a1-49ed-ac2c-5f413c174ff6/LIITE_20230508054027.pdf>

Metropolia. Sosionomi (AMK). Sosiaaliohjaus. <<https://www.metropolia.fi/fi/opiskelu-metropoliassa/amk-tutkinnot/sosionomi-sosiaaliohjaus>>

Moore, Matt & Gummelt, Ginger. *Sport Social Work. Promoting the functioning and well-being of college and professional athletes*. 2019.

Multala, Sari. Kirjallinen kysymys KK 275/2020 vp. Kirjallinen kysymys urheilijoiden toimentulosta koronakriisin aikana sekä sosiaali- ja eläketurvasta Eduskunnan puhemihel-le. 2021. <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Kysymys/Sivut/KK_275+2020.aspx>

Nivala, Elina & Rynänen, Sanna. 2019. *Sosiaalipedagogiikka. Kohti inhimillisempää yhteiskuntaa* 4. Painos. Gaudeamus.

Olympiakomitea. Urasiirtymä. <<https://www.olympiakomitea.fi/huippu-urheilu/kaksois-ura/urasiirtyma/>>

Poucher, Zoe A. & Tamminen, Katherine A. 2017. <https://ddd.uab.cat/pub/revpsidep/revpsidep_a2017v26sup4/revpsidep_a2017v26n6p63.pdf>

Reynolds, Jerry F. 2017. Jane Addams' Forgotten Legacy: Recreation and Sport Journal of Issues in Intercollegiate Athletics. Special Issue, 11-18. <https://www.researchgate.net/publication/318865605_Jane_Addams'_Forgotten_Legacy_Recreation_and_Sport>

Silver School of Social Work. *Sports Social Work*. <<https://socialwork.nyu.edu/a-silver-education/continuing-education/certificate-programs/sports-social-work.html>>

Talentia

Törrönen, Jukka. 2001. Haastattelemisen virikkeillä: virike johtolankana, pienoismaailmana ja/tai provosoijana. *Sosiologia* 38, 3: 205–217. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/93241/5_J%40rgonia_42_artikkeli_SteelTytti_SuutariTimo_LahdesmakiMerja.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Vastuullisen TKI-toiminnan periaatteet. Metropolia. <<https://www.metropolia.fi/fi/tutkimus-kehitys-ja-innovaatiot/periaatteet>>

Haastattelupohja

Kaudet suomen pääsarjassa (Kansallinen Liiga / Naisten Liiga / Naisten SM-sarja)

Pelaamisen ohella opiskelu? X tuntia viikossa

Pelaamisen ohella työskentely? X Tuntia viikossa?

Joukkueen tapahtumissa vietetty aika yhteensä? (harjoitukset, matkat, pelit, palaverit, oheisharjoitukset, edustustilaisuudet) _____ tuntia viikossa

1. Minä urheilijana

1. Mitä kilpaurheilu sinulle tarkoittaa ja mikä sinua tähän motivoi?
2. Mitkä ovat/olivat tavoitteesi urheilijana? Minkälaiset asiat näiden saavuttamista voisi estää tai esti?
4. Saatko / saitko pelaamisesta korvausta? Riittääkö / Riittikö se kattamaan arjen menot? (vuokra, ruoka, laskut, yms.)
5. Jos pelaamisesta saatava korvaus ei riitä arjen menojen kattamiseen, miten olet tässä tilanteessa toiminut?
6. Oletko saanut tähän tukea seuralta?
7. Miten muun elämän ja urheilun yhdistäminen sinulta onnistuu? Mikä tuottaa vaikeuksia?
8. Mikäli sinulla on / oli haasteita, toivoisitko / olisitko toivonut siihen apua? Minkälaista?

2. Osana joukkuetta

1. Tunsitko olevasi osa joukkuetta? Miten se ilmeni?
2. Pystytkö / pystyikö olemaan oma itsesi? Miten ilmenee?
3. Miten määrittelet hyvän yhteishengen? Kuvaile joukkueenne yhteishenkeä?
4. Miten itse toimit joukkueen yhteishengen edistämässä?
5. Miten muuten joukkueen yhteishenkeä edistettiin? Kuka siitä oli vastuussa?
6. Minkälaisia rooleja sinulla on ollut joukkueessa? Oliko jokin rooli sinulle erityinen?
7. Mikä sinua motivoi toimimaan tässä roolissa?
8. Oletko kokenut seurassasi / joukkueessasi syrjäytymistä? Miten se ilmeni?
9. Oletko kokenut yksinäisyyttä seurassasi / joukkueessasi? Miten se ilmeni?
10. Oletko kokenut asemasi seurassa / joukkueessa uhatuksi?

11. Kuinka tehokkaasti joukkueesi mielestäsi ratkaisi ristiriitoja ja edisti myönteistä kommunikaatiota? Kenen vastuulla se oli? Olisitko kaivannut ristiriitatilanteisiin / haastaviin tilanteisiin ulkopuolista tukea?
12. Kaipaisitko/ olisitko kaivannut sellaista henkilöä joukkueeseen / seuraasi, jonka kanssa voisit puhua joukkueen sisäisistä ongelmista ja haastavista tilanteista luottamuksellisesti ja mahdollisesti myös saada neuvoja, miten toimia?

3. Urheilijan erityisyys

1. Mitkä ovat mielestäsi suurimpia haasteita, joita urheilijat kohtaavat? Fyysiset, psyykkiset jne.?
2. Oletko sinä kokenut näitä haasteita ja jos olet, oletko voinut kertoa näistä avoimesti seurassasi / joukkueessasi?
3. Onko sinulle tarjottu tähän tukea? Minkälaista?
4. Ketä henkilöitä joukkueesi taustoihin kuuluu?
5. Koetko, että taustahenkilöstö on riittävän moniammatillinen? Toivotko jotain lisäksi?
6. Oletteko joukkueessa kokeneet vaikeuksia? Miten toimitte tilanteessa?
7. Onko sinulla ollut mahdollisuus saada tarvitsemaasi apua, neuvontaa ja tukea seuran puolesta, kun olet sitä kaivannut?
8. Kaipaisitko seuran / joukkueeseen sellaista henkilöä, jonka kanssa voisit puhua seuran / joukkueen sisäisistä ongelmista luottamuksellisesti ja mahdollisesti myös saada tukea ja neuvontaa, miten toimia?

4. Urheilijan asema

1. Miten koet asemasi urheilijana suhteessa yhteiskuntaan?
2. Koetko olleesi urheilijana arvostettu? Miten se ilmenee?
3. Kaipaisitko seuran / joukkueeseen sellaista henkilöä, jonka kanssa voisit puhua yhteiskunnallisiin asioihin, solvaukseen, poliittisiin kysymyksiin liittyvistä asioista, sekä mahdollisesti saada neuvontaa ja tukea siihen, miten toimia?
4. Oletko voinut tuoda epäkohtia esiin seurassa / onko sinun tarvinnut olla huolissasi tuodessasi epäkohtia esiin seurassasi?
5. Onko sinua tuettu epäkohtien esiin tuomisessa? Miten?
6. Kaipaisitko seuroihin sellaista henkilöä, joka olisi tavoitettavissa tilanteissa, joissa sinuun / joukkueeseen / seuraasi kohdistuu epäasiallista käytöstä ja saada neuvoa ja tukea tilanteen käsittelyyn ja siihen vastaamiseen?

7. Koetko, että sinä hyötyisit/olisit hyötynyt henkilöstä seurassasi, joka voisi antaa sosiaalialan ohjausta ja neuvontaa?
8. Kokisitko, että sinä hyötyisit henkilöstä, joka pystyisi antamaan (sosiaalialan) ohjausta ja neuvontaa tilanteissa, joissa et ole varma keneen ottaisit yhteyttä? (esimerkiksi Kelan hakemukset, palvelun tarpeen arviointi, hoitoon pääsyn organisointi, loukkaantumisten aikainen tuki, apurahojen hakeminen, ura siirtymät, joukkueen sisäiseen dynamiikkaan liittyvät asiat, omaan hyvinvointiin liittyvät asiat, epäkohtiin liittyvät asiat, arjen rytmittäminen)
9. Kokisitko hyötyväsi sellaisesta palvelusta seurassasi, josta voisit saada tukea tai neuvontaa luottamuksellisesti omaan elämääsi liittyvissä asioissa?
10. Jos seurassa olisi henkilö, jolta voisi saada edellä kuvattua tukea, apua ja neuvontaa, mihin seuraavista asioista voisit kaivata tukea?

- Hyvinvointiin liittyviin asioihin
- Mielenterveyden haasteiden ennaltaehkäisyyn / tunnistamiseen
- Raha-asioden hoitamiseen
- Motivaatioon liittyviin asioihin
- Urasuunnitteluun urheilussa
- Valintojen tekemiseen liittyen urheiluun
- Urheilun ulkopuolisen elämän asioihin ja niiden suunnitteluun
- Valmentajan kanssa toimimiseen
- Joukkueen muiden jäsenten kanssa toimimiseen
- Uran jälkeisen elämän suunnitteluun
- Havaitsemiini epäkohtiin puuttumiseen / esiintuomiseen
- Johonkin muuhun, mihin?

URASIIRTYMÄ (vaihe, jossa urheilija lopettaa tavoitteellisen huippu-urheilun ja siirtyy seuraavaan uravaiheeseen)

1. Onko/oliko sinulla suunnitelmia urheilu-urasi jälkeiseen elämään?
2. Mitä tunteita urasiirtymä aiheuttaa/aiheutti sinussa?
3. Toivoisitko saavasi tulevaisuudessa/olisitko toivonut saavasi tukea urasiirtymääsi? Minkälaista?

Koetko, että sosionomin integroiminen huippu-urheiluun voisi edistää urheilijoiden kokonaisvaltaista hyvinvointia?

Tuleeko mieleesi huolenaiheita tai haasteita liittyen sosionomin integroimiseen pääsarjan seuroihin? (resurssi, kiinnostus, kaupallisuus)

Lisäkysymykset lopettaneille:

14. Miten kuvailisit omaa lopettamisprosessiasi? Valmis? Kesken?

16. Miten seurasi tuki sinua urasiirtymässä?

15. Mitä toivoisit / olisit toivonut seuraltasi lopettamisesi aikana ja jälkeen? Olisitko kaivannut tukea, ohjausta ja neuvontaa antavaa henkilöä, kun harkitsit lopettamista, teit päätöksen lopettamisesta, lopetit, kun olit jo lopettanut?

16. Miten kuvailisit suhdettasi urheilijaminään nyt?

17. Onko sinulla jotain lisättävää liittyen haastatteluun?